Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 51 (13540) | 1974 оной мартын 1, пятница | Сэн 2 мүнгэн

Тодорхойлхы жэлэй габшагай алхамууд

ТҮРҮҮ БРИГАДЫН ХҮНДЭДЭ

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд февраль һарада хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар ажаллажа байна. Эдэнэр абаһан социалис уялгаяа урид дүүргэһэн тухайгаа мэдээсэбэ.

Болзорһоонь урид ашаанай баржа бүтээһэн хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан митинг болоһон, «Молни» газетэ гаргагдаһан байна. Н. В. Кузьминай хүтэлбэрилдэг сборщик-хабсаргагшадай бригада энэ баржые түргэн болзор соо суглуулжа, ажалай үшөө нэгэ амжалта туйлаба. Бригадынь хүдэлмэрниүүдые заводой комсомол басаган Нимаева, Корытова, Власова болон бусад хэлсэхэдээ, ажалай үдэрэй туршада хэрэгтэй юумыень хэжэ шадаа.

Хоорондоо социалис мүрысөө һайнаар эмхидхэһэн заводой хүдэлмэришэд жэлэй дүүрэтэр түсэбһөө гадуур хэдэн баржа бүтээхэ зорилго урдаа табинхай. Үнөөдэр түсэбһөө гадуур бүтээгдэһэн энэ баржань Обь мүрэндэ тамархаар Новосибирск эльгээгдэбэ.

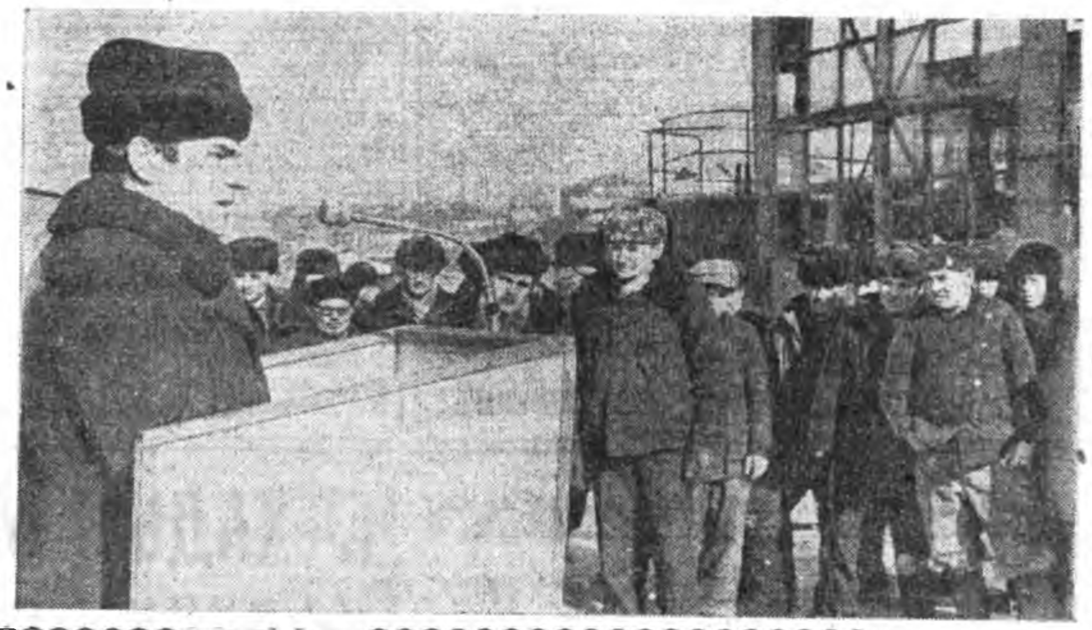

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заводой үйлэдбэриин таһагай начальник С. М. Щеглатов митинг дээрэ үгэ хэлэжэ байна.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

УГТАМЖЫН ТҮСЭБ БАТАЛАН АБАА

Петропавловкын тоһоной заводой коллектив нёдондо жэлэй түсэбые ноябриин 15-да дүүргэһэн юм. 4.880 центнер һү, 204 центнер тоһо, мүн ондоошье продукци түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилһэн, продукциин өөрынь үнэ сэнгые 0,9 процентээр хямдаруулһан байна.

Заводой коллектив КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалга, 1973 оной түсэбые болзорһоонь уридшалан дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай уряалһан тогтоолдо харюу болгон, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоод, 1974 оной угтамжын түсэб баталан абаһан байна.

Хэрбээ байгша оной түсэбэй ёһоор, завод 1 миллион 850 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ байбал, 2 миллион түхэригэй продукци үгэхэ гэжэ шиидээ. 150 центнер тоһон түсэбһөө гадуур үйлэдбэрилэгдэхэ, ажалай бүтээсэ түсэбөөр хараалагдаһанһаа 3 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ, 30 мянган түхэригэй олзо доход даабариһаа гадуур оруулагдаха юм.

Угтамжын түсэб дүүргэхэнь бэлэн бэшэ байха гэжэ коллектив һайн мэдэрнэ. Хэлэһэн үгэдөө хүрэхын тула хүсэ шадалаа гарган ажаллаха, арга боломжонуудаа хэрэглэхэ гэжэ шиидээ. Коллектив 1973 оной хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдээр абаһан КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугые алдахагүйн, угтамжынгаа түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэжэ эхилээ.

А. ЕЛИСЕЕВ.

АРГА ШАДАБАРЯ ГҮЙСЭД ХЭРЭГЛЭХЭ

(Промышленностиин январь һарын дүнгүүд)

Промышленностиимнай хүдэлмэрилэгшэд табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабарине болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлээ. Олонхи коллективүүд угтамжын түсэб, дэбшүүлэгдэһэн социалис уялгануудаа дүүргэхын түлөө жэлэй түрүүшын һараһаа эрсэ шангаар ажаллажа байна.

Нёдондо жэлэй январь һаратай сасуулхада, республикымнай промышленность продукци худалдаха түсэбөө ... процент дүүргэһэн байна. «Электромашина», «Теплоприбор», локомотив-вагон заһабарилгын, Тимлюйн цементын, асбоцементын зүйлнүүдэй заводуудай, мяханай промышленностиин үйлэдбэриин нэгэдэлэй, нарин сэмбын фабрикын, нооһо сэбэрлэн угаалгын фабрикын коллективүүд продукци гаргаха, худалдаха январь һарын түсэбые холо дабан дүүргэһэн юм.

Нёдондо жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй, арадай ажахыда эхэ продукци дутуу үгэһэн «Забайкаллес» комбинат январь соо муу бэшээр ажаллажа, түсэбһөө гадуур 16 мянган кубометр модо шэрэһэн. Ардасаанай, Байгалай, Баргажанай, Горхоной, Онёоной, Итанцын, Худанай леспромхозууд түсэбөө холо үлүү дүүргэбэ. Нёдондо жэлэй зунһаа шалтагаатай ябаһан Сэлэнгын, Элхиин модоной баазануудай коллективүүд дутагдалнуудаа усадхажа шадаа.

Улаан-Үдын түмэр харгын хэрэгсэлэй заводой хоёрдохи ээлжэ 1973 оной һүүлшын һарануудта ашаглалгада оруулагдаһан. Промышленностиин шэнэ, томо предприяти болохо энэ завод продукци үгэжэ эхилээд, январь һарын түсэбые амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд промышленна гол зүйлэй продукци түсэбһөө гадуур ехээр үйлэдбэрилхэ социалис уялга абанхай. Олонхи коллективүүд даабариһаа гадуур продукци үйлэдбэрилэн худалдаа. Январь һарын даабариһаа гадуур 9 мянган тонно шулуу нүүрһэн малтан абтаа, 11 электродвигатель бүтээгдээ, 1,5 мянган тонно цемент үйлэдбэрилэгдөө, ондоошье зүйлэй продукци бүтээн гаргагдаа.

Олонхи предприятинуудай һайнаар ажаллажа, продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэбөө үлүүлэн дүүргэбэшье, промышленность продукци худалдаха январиин түсэбые 99,8 процент дүүргэһэн байна. Түлишын промышленностиин управлени, барилгын материалнуудай нэгэдэл, нютагай промышленностиин, ой модоной ажахын министерство, шэлэй завод, «Забайкаллес» комбинадай модо бэлэдхэлэй 3 предприяти—Хурамхаанай, Хүрбын, Хүртэйн леспромхозууд түсэбөө дүүргээгүй.

Январь һарын үрэ дүн юу харуулааб гэхэдэ, «Бурятцелинстрой» трестын үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат, Улаан-Үдын хирпиисын заводой, барилгын материалнуудай Татауровска комбинадай, мүн бусад зарим предприятинуудай хүдэлмэридэ ямаршье хубилалта болоогүй байна. Эдэ предприятинуудай коллективүүд нёдондо жэлэй алдуу, дутагдалнуудһаа ёһотой тобшолол хээгүй, хуушан янзаараа хүдэлжэ байһаар. Жэшээлхэдэ, үйлэдбэриин предприятинуудай комбинат түсэбөө оройдоо 43 процент дүүргэээ. Иимэ байдалай шалтагаан юуб гэхэдэ, эндэ урданай мэтэ ажалай эмхидхэл һула, хүдэлмэришэд олоороо һэлгэгдэжэ байна. Техникэ, механизмууд муугаар хэрэглэгдээ.

Республикымнай промышленна 198 предприятинуудай 61-ниинь продукци гаргаха, худалдаха январиин түсэб дүүргээгүй байна. Ажалай бүтээсэ нёдондо жэлэй январь һарынхитай сасуулхада зарим тэды дээшэлбэшье, бүхы дээрээ энэ даабари дүүргэгдээгүй, 97 процент хүргэгдэбэ. Промышленна предприятинуудай арга боломжонуудаа хэрэглэжэ шадаагүй байһые энэ баримта гэршэлэн харуулна.

Олон предприяти, тэрэ тоодо «Забайкаллес» комбинат, үйлэдбэриин «Буржелезобетон» нэгэдэл, шэлэй завод, Сэлэн-Дүүмын заһабариин механическа завод, нютагай ба эдеэ хоолой промышленностиин министерствэнүүдэй, түлишын управлениин хэдэн предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабаряа дүүргээгүй.

1974 оной гүрэнэй түсэбые, социалис уялгануудаа дүүргэхэ арга боломжо алишье предприятида бии. Тэдэнээ элирүүлэн хэрэглэхэ, нёдондоной, мүн энэ жэлэй январиин үрэ дүнгүүдһээ зүб тобшолол хэхэ, дутагдалнуудаа усадхаха зорилго промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана.

Гүрэнэй түсэбые, социалис уялгануудаа заатагүй дүүргэхэ гэһэн уряа, тэмсэл хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулха шухала. Иимэ эрилтэ январь һарын үрэ дүн бүхы коллективүүдэй урда табина.

ТОЛГОЙ БҮРИИН 352 КИЛОГРАММ

Энэ жэлэй үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ, юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлэй хараа түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын тула Далахайн совхозой ажалшад эршэмтэйгээр ажаллажа байнхай. Гол түлэб мяха үйлэдбэрилдэг ажахы хадаа совхозой хүтэлбэрилэгшэд болон малшад эрхим шанартай мяха абажа, гүрэндэ тушаахын тула бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, магтама үрэ дүнгүүдые туйлажа шададаг юм.

Һүүлэй жэлнүүдтэ үбэлэй үедэ үхэр мал шахан таргалуулга эндэ заншал болоһхой. Республикын габьяата малшан гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн совхозой үнинэй малшан Пурбо Садаевагай үбэлэй үедэ шахан таргалуулһан 127 толгой мал һаяхан гүрэндэ тушаагдаба. Тэдэнэйнь толгой бүриин шэгнүүр дунда зэргээр 352 килограмм боложо, бүхы малынь тарган сэгнэлтэтэйгээр абтаа.

Байгша ондо тус совхоз 4100 центнер мяха гүрэндэ тушааха түсэбтэй юм. Тэрэнэйнгээ 600 центнерые түрүүшын кварталда тушааха ёһотой байһан һаа, мүнөө 630 центнер мяха гүрэндэ тушаагаад байна.

Совхоз гүрэндэ мяха худалдалгаяа үргэлжэлүүлһээр. Урдаа хараалһан түсэб зорилгонуудаа бэелүүлжэ, Далахайн совхозой малшадай гүрэндэ мяха худалдаха уялгаяа болзорһоонь урид дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

Ф. ЦЫДЕНЖАПОВ.

Захаамин.

ЭРТЭНҺЭЭ БЭЛДЭҺЭНЭЙ АША

Ажахыда хонидой түл абалгын хэр ябажа байһан тухай һонирхоходомнай, совхозой директор М. Г. Санжимитыпов иигэжэ хэлэбэ:

— Мүнөө жэлдэ нилээд хүйтэн, хүшэрхэн үбэл боложо байбашье һаань, хонидой түл хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар абтажа байна гэхээр. Юрэдөө манай түрүү хонишодой нэгэн Намжил-Доржо Дондоковтонойдо ошожо харагты, — гэбэ.

Намжил-Доржо тэрэнэй нүхэр Елизавета хоёр дүршэл шадабари ехэтэй хонишод юм. Тиимэһээ отарын байра байдалые харахада, бүхэриг бэрхэ зоной хүдэлдэг газар гэжэ мэдэхээр. Бүхы юумэсэ яббайса түхеэрһэн, хашаагаа дулаалһан, хана хаяаень таһа шабажархинхай. Хонидойнь типовой һайн байра гурбан ондоо таһалагданхай. Хоёр захынь таһалга соо эхэ хонид. дунда таһалгада — нарай хурьгад байна. Илангаяа эхэһээ гараһаар, мүн үшөө нарайшаг хурьгадта бүришье дулаан, һаруул гэрэлтэй байра түхеэрэгдэнхэй. Досоонь пеэшэн тодхогдоо. Тэрэ пеэшэнэй халуун охин үта соргонууд соогуур ябажа, байрые дулаасуулжа, температурыень 16—18 градус дулаан болгоно.

Энэ жэлдэ совхозой эхэ хонидой бүхы бригадануудта үбһэ тэжээл яһала элбэгээр бэлэдхэгдэнхэй. Мүнөө хонин бүхэндэ үдэрэй 600 грамм үбһэн, 400 грамм үйрүүлһэн талха тарьяанай зүйл, дуран соонь һолоомо эдюулэгдэнэ.

Хонишод Дондоковтоной өөһэдынь һуудаг гэршье досоогоо уужам, һаруул сэбэр. Бүхэли үбэлдөө бардам хүрэхэ түлеэн газаань бэлдээтэй.

— Эртэнһээ һанаагаа табижа, бүхы юумэеэ жэншэдгүй бэлдэһэнэй ашаар яһала һайн үбэлжэжэ, түл түрэсэшье муу бэшээр абажа байнабди. Мүнөө үеэнь түрөөд байһан 260 эхэ хонидһоо 270 гаран хурьгад абтанхай, үхэл гарзагүй. Юрэдөө абаһан уялгаяа дүүргэхэ аабзабди, — гэжэ ахалагша хонишон Н-Д. Дондоков хөөрэнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ Загаһатын совхозой түрүү хонишодой нэгэн нүхэр Дондоков зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлээд, бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн гуйлаһанай түлөө «Ажалай габьягай түлөө» медаляар шагнагдаа. Намжил-Доржо Елизавета хоёр «Нэгэдэхи классай мастер малшад» гэһэн тэмдэгтэ хүртэнхэй. Энэ жэлдэ нёдондонойхиһоо бүри дээшээ үрэ дүн туйлаха хүсэлтэй. Туйлаха аргатайшье.

С. ХАЛТУЕВ.

Хэжэнгын аймаг.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

СССР-эй ОЙ МОДОНОЙ, МОДО БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭД, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭД БОЛОН АЛБА ХААГШАДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэбүүдые болон абаһан социалис уялгануудаа дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалта туйлаһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

ЛЕНИНЭЙ ОРДЕНООР

Парамонов Василий Петровичые — Хурамхаанай леспромхозой комплексно бригадын бригадир.

Фетасов Федор Селиверстовичые — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой тепловозой машинист.

ОКТЯБРИИН РЕВОЛЮЦИИН ОРДЕНООР

Нархинов Семен Антроповичые — Хориин аймагай Хандагайн леспромхозой директор.

АЖАЛАЙ УЛААН ТУГАЙ ОРДЕНООР

Балдаков Иван Георгиевичые — «Иркутсклесстрой» трестын Баргажанай барилга-хабсаралгын управлениин главна инженер.

Баторова Мария Евсеевнае — Прибайкалиин аймагай Сэлэнгын ОРС-ын наймаалагша.

Белик Владимир Матвеевичые — Баргажанай леспромхозой тракторист.

Бузиков Анатолий Дмитриевичые — «Иркутсклесстрой» трестын Баргажанай барилга-хабсаралгын управлениин комплексно бригадын бригадир.

Васильев Александр Николаевичые — Загарайн аймагай Горхоной леспромхозой тракторист.

Демидов Василий Павловичые — Кабанскын аймагай ой модоной баазын мастер.

Ефимов Василий Ефимовичые — Хэжэнгын аймагай Худанай леспромхозой модо отологшо.

[illegible] Константин Николаевичые — Загарайн аймагай [illegible]

Ефремов Аким Федосеевичые — Буряадай мебельнэ модо болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэришэн.

Жамбалов Цырен Доржиевичые — Хэжэнгын аймагай Худанай леспромхозой модо отологшо.

Жапов Самба Бадалаевичые — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой мастер.

Иванов Мануил Петровичые — Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэн.

Кабашный Григорий Кирилловичые — Кабанскын аймагай Клюевскэ леспромхозой крановщик.

Квашнин Владимир Артемьевичые — Хориин леспромхозой тракторист.

Колбин Вячеслав Федоровичые — Загарайн аймагай Онохойн модоной комбинадай цехэй начальник.

Колесов Алексей Георгиевичые — «Иркутсклесстрой» трестын Байгалай нүүдэл оньһожоруулагдамал колонкын начальник.

Красиков Дмитрий Максимовичые — Загарайн аймагай Шулуутайн ОРС-ын начальник.

Кутергина Таисия Степановнае — Прибайкалиин аймагай Сэлэнгын ой модоной баазын хүдэлмэришэн.

Майоров Михаил Илларионовичые — Хориин аймагай Хүрбын леспромхозой модо отологшо.

Машанов Василий Петровичые — Хэжэнгын аймагай Худанай леспромхозой крановщик.

Мисюркеев Георгий Ильичые — Баргажанай леспромхозой жолоошон.

Мункуев Гомбожап Дарижаповичые — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой оператор.

Осадчих Борис Гавриловичые — Хурамхаанай леспромхозой жолоошон.

Подложнюк Владимир Антоновичые — Прибайкалиин аймагай Итанцын леспромхозой жолоошон.

Провоторов Иван Петровичые — Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой модо отологшо.

Просекин Илья Афанасьевичые — Баргажанай аймагай Байгалай модо урадхуулгын конторын һала буридхэгшэ.

Рассадин Николай Степановичые — Хориин аймагай Хандагайн леспромхозой модо отологшо.

Резников Иннокентий Николаевичые — Баргажанай ОРС-ын жолоошон.

Рохлецов Алексей Петровичые — Загарайн аймагай Элхиин авто-заһабарилгын заводой слесарь.

Тарасова Евдокия Афанасьевнае — Буряадай мебельнэ модо болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэришэн.

Тевонюк Иван Григорьевичые — Хэжэнгын аймагай Худанай леспромхозой оператор.

Трескина Анастасия Лукияновнае — Прибайкалиин аймагай Сэлэнгын ой модоной баазын хүдэлмэришэн.

Третьяков Юрий Романовичые — Кабанскын аймагай Байгалай ой модоной баазын ашаа тээгшэдэй бригадир.

Фатхиев Ханафий Минигулеевичые — Прибайкалиин аймагай Байгалай леспромхозой тракторист.

Шагдуржапов Дугар Батомункуевичые — Прибайкалиин аймагай Байгалай леспромхозой крановщик.

Шитин Маркел Ивановичые — Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой тепловозой машинист.

Шитин Тит Тимофеевичые — Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой жолоошон.

Шутов Владимир Михайловичые — Прибайкалиин аймагай Итанцын леспромхозой тракторист.

Ястребов Михаил Амосовичые — Загарайн аймагай Удын модо урадхуулгын конторын жолоошон.

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта).

Республикын агрономуудай зүблөөн

1974 оной мартын 27-28-да Улаан-Үдэ хотодо республикын агрономуудай ехэ зүблөөн болоо. Тэндэ колхоз, совхозуудай, республикын болон аймагуудай хүдөө ажахын органуудай уһанай ажахын, газар эсхэмжэлгын болон бусад эмхи зургаануудай агрономууд, хүтэлбэрилхы хүдэлмэришэд, эрдэмтэд, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй хүтэлбэрилэгшэд хабаадаһан байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад хүдөө ажахын 1973 оной дүнгүүд ба табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ агрономуудай бэелүүлхэ зорилгонууд тухай республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо **Ф. Г. Бадеевагай** элидхэл зүбшэн хэлсээ. Мүн уһалагдадаг газараа һайнаар ашагладаг болохо асуудалаар республикын мелиорациин ба уһанай ажахын министр **Л. А. Санеев**, газарай хүрьһэ гэмтэлгэһээ хамгаалха талаар Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин таһагые даагша **А. Н. Стрелков** гэгшэд дахуул элидхэл хээ.

Элидхэлнүүдэй һүүлээр Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой главна агроном **Г. К. Павлов**, Хяагтын аймагай «Родина» колхозой главна агроном **Ф. С. Ворона**, Захааминай аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна агроном **А. М. Шонькин**, республикын агрохимлабораторие даагша **С. А. Бекетов**, Кабанскын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна агроном **В. М. Коршунов**, Сэлэнгын совхозой главна агроном **О. С. Соктоева**, республикын үрэһэнэй инспекциин начальник **В. Г. Тарасова**, Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой главна агроном **В. М. Арсентьев**, РСФСР-эй «Росгипрозем» экспедициин начальник **Д. Ш. Гомбоев** гэгшэд үгэ хэлээ.

Зүблөөндэ КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь **А. У. Модогоев** хабаадажа, үгэ хэлэһэн байна. Энээгээр түрүүшын үдэрэй хөөрэлдөөн дүүрэв.

Үсэгэлдэр зүблөөн үргэлжэлжэ, тэндэ Буряадай хүдөө ажахын институдай доцент **В. Е. Максимов**, Улаан-Үдын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна агроном **В. Ф. Михайлов**, Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой главна агроном **Т. Ф. Дубкова**, республикын зүгын трестын главна агроном **Л. М. Шехина** болон бусад үгэ хэлэһэн байна.

Л. И. БРЕЖНЕВ Э. БАРТАЙ УУЛЗАБА

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев февралиин 27-до Кремль соо ФРГ-гэй федеральна министр Э. Бартай уулзаба.

Советскэ Союзай Германиин Федеративна Республикын хоорондохи харилсаае саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэн хэлсэгдээ. Гэхэтэй хамта, 1970 оной августын 12-ой договорой, 1973 оной майн 21-нэй хамтын мэдүүлгын үндэһөөр, элдэб асуудалнуудаар хоёр ороной хоорондын харилсаа холбоое саг үргэлжэ гүнзэгырүүлхэ замаар дабшаха гэжэ шиидэнхэй байһанаа лаблабад.

Уласхоорондын зарим асуудалнууд хөөрэлдөөнэй үедэ мүн лэ харагдаһан байна.

Уулзалга бүтэмжэтэй, залан сэхэ хөөрэлдөөнэй оршон байдалда үнгэрөө.

ДОСААФ-ай бүхэроссин зүблөөн

ДОСААФ-ай областной, хизаарай комитедүүдэй түрүүлэгшэнэрэй бүхэроссин зүблөөн февралиин 26—27-до болобо. СССР-эй ДОСААФ-ай ЦК-гай түрүүлэгшэ, Советскэ Союзай гурба дахин Герой, авиациин маршал А. И. Покрышкин КПСС-эй XXIV съездын ба партиин ЦК-гай декабриин (1973 оной) Пленумэй эрилтэнүүдэй үндэһөөр ДОСААФ-ай эмхинүүдэй ябуулһан хүдэлмэриин дүнгүүд ба зорилгонууд тухай элидхэл хэбэ.

Улад зоной дунда ДОСААФ-ай ябуулдаг сэрэгэй-патриотическа, оборонно-ниитын хүдэлмэрине улам һайжаруулха, бүлгэмэй эхин эмхинүүдэй ажал ябуулгые бүри эдэбхитэй болгохо, зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ хэрэгтэй мэргэжэлтэдые, арадай ажахыда шухала, шадамар бэрхэ техническэ кадрнуудые олоор бэлдэлгын шанар улам һайжаруулха, сэрэгэй-техническэ элдэб түхэлэй спорт хүгжөөхэ, ДОСААФ-ай эмхинүүдэй материально-техническэ хангагдаса һайжаруулха асуудалнуудта зүблөөн дээрэ ехэ анхарал хандуулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев зүблөөн дээрэ үгэ хэлэбэ.

Нэгэдхэмэл программа бэелүүлэгдэнэ

Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй Гүйсэдкомой ээлжээтэ, 66-дахи зүблөөн Москвада боложо байна. Социалис ёһоной экономическа холбооной нэгэдхэмэл программа бэелүүлхэ зорилготой экономическа ба научно-техническэ харилсаа саашадань хүгжөөлгын асуудалнууд эндэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Тус тус оронуудта, тэрэшэлэн бүхы социалис хани нэгэдэлдэ хабаатай тон шухала асуудалнуудаар тодорхой хөөрэлдөөн боложо байнхай.

КАРА-КАЛПАГАЙ СОЁЛОЙ ҺАЙНДЭР

МОСКВА. (ТАСС). Хойто зүгэй агууехэ хүршэтэеэ бата хани барисаатай байха хүсэл эрмэлзэл кара-калпак арадай дуунууд, шүлэгүүд дотор зэдэлдэг байһан юм. Иимэ хүсэл эрмэлзэлынь зуун жэлэй урда тээ, Росситай Кара-Калпагай һайн дураараа нэгэдэхэдэнь, бодото дээрээ бэелээ бэлэй. Энэ гайхамшаг ойе Кара-Калпагай АССР-эй, бүхы совет республикануудай ажалшад үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Энээндэ зорюулагдан, Кара-Калпакистанда үнгэргэгдэжэ байгаа Россин Федерациин литература болон искусствын үдэрнүүд аха дүү арадуудай хани барисаанай бодото һайндэр болоно. Наранай элшэ туяагай тунаһан энэ хизаарай түлөөлэгшэд мүнөө Москвада уран бэлигээ харуулхаяа ерээд байна. Кара-Калпагай соёлой үдэрнүүд февралиин 28-да Москвада эхилээ. Энэ һайндэрэй урда тээхэнэ Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал соо пресс-конференци болобо.

Республикын культурын министр А. Худайбергенов журналистнуудай үмэнэ үгэ хэлэбэ.

Гүрэнэй хоёрдохи подшипнигай заводой хүдэлмэришэдтэй, Москва шадарай хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдтэй айлшадай уулзалганууд һайндэрэй программаар хараалагдана. Кара-Калпагай уран шүлэгшэдэй уулзалга Литераторнуудай түбэй байшанда болохо. Республикын композиторнууд Москвадахи нүхэдөө өөһэдын зохёол бүтээлнүүдтэй танилсуулха юм. Кара-Калпагай уран зурагай искусствын мастернуудай зохёолнуудай выставкэ РСФСР-эй Уран зураашадай холбооной залнууд дотор нээгдэхэ.

Соёлой үдэрнүүд мартын 2-то дүүрэхэ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

ТРАНСПОРТЫН БА НЕФТЕЭР БОЛОН НЕФТЕПРОДУКТНУУДААР ХАНГАХА ПРЕДПРИЯТИНУУД БОЛОН ЭМХИ ЗУРГААНУУДАЙ ХҮДЭЛМЭРИШЭДЫЕ, ИНЖЕНЕРНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

1973 оной түсэб ба абаһан социалис уялгануудые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ амжалтатай байһанайнь түлөө иимэ хүнүүдые шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Рахманова Елена Ивановнае — Улаан-Үдын нефтебазын оператор.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.

1974 оной февралиин 19.

ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЫН НЭРЭ ХҮНДЭ

ОРОЛДОСОТОЙ ХҮН

...Цехэй начальнигай кабинет. Хурса харасатай, сэбэр шарайтай залуу хүн столой саанаһаа бодожо, мэндэшэлээд, «һууг-ты» гэжэ уриханаар дурадхаба.

Цехэй начальник 1973 оной дүнгүүд тухай хөөрэхэдөө, иимэ тоонуудые дурдаа һэн: продукци үйлэдбэрилэн гаргаха түсэб 115 процентээр, продукци худалдаха — 122 процентээр дүүргэгдэһэ, 1971 онтой сасуулбал, ажалай бүтээсэ 19.5 процентээр дээшэлээ.

Эдэ тоонуудай саада тээнь цехэй хүдэлмэришэдэй, мастернуудай, цехэй партийна, комсомолой болон профсоюзай организациин эдэбхитэй ажал хүдэлмэриин үрэ дүн байна бшуу. Цехэй начальнигай үүрэ эндэ, үнэхөөрөөшье, ехэ гээшэ. Юундэб гэхэдэ цехэй начальник үдэр бүриин ажалай дүнгүүдые харуулһан тоонуудые хараад һуудаг бэшэ, харин хүдэлмэришэдтэй хөөрэлдэхэ, тэдэнэй бүтээсэгүй гү, али бүтээсэтэй ажалай ушар шалтагааниие элирүүлхэ, таарамжатай зүбшэл заабари үгэхэ һэн тула үйлэдбэри һайн мэдэхэ ёһотой хүн болоно. Николай Николаевич Комаров эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн гэжэ хэлэмээр.

— Дүй дүршэлгүй гү, али журам муутай хүн лэ гол түлэб үдэрэйнгөө даабари дүүргэдэггүй юм. Иимэ ябадалай шалтагааниие элирүүлхэ, туһалха, зүб замһаа хадууржа ябаа һаань, заһаруулха шухала гэжэ тоологшоб, — гэжэ Николай Николаевич намтай хөөрэлдэжэ һуухадаа хэлээ һэн. — Тиихэдээ алдуу хэһэн. зэмэдэ ороһон хүдэлмэришэдые аманда орохыео хараажа, бадашажа урдань орохогүйш.

Энэ талаар нэгэ иимэ ушар дурдая.

...Хэдэн жэлэй саада тээ ГПТУ һаял дүүргэһэн Владимир Майоров гурбадахи цехтэ слесареэр абтаһан юм. Тэрэ хүбүүн тиихэдэ үдэшын һургуулиин юһэдэхи класста һурадаг һэн. Нэгэтэ цехэй мастер Олег Михайлович Ильичев начальнигтаа орожо: «Володя Майоров һуралсалдаа хайша хэрэгээр хандадаг болоо. Энээн тушаа асуухадам, мүртэй харюу үгэнэгүй. Та, Николай Николаевич, Володитой хөөрэлдөөд үзөөрэйгтыл даа», — гэбэ.

Цехэй начальник залуу слесариие урижа, ажал хүдэлмэри тухайнь һонирхохо-доо зөөлэхэнөөр, хошон зугаатайханаар хөөрэлдөөгөө эхилбэ. Теэд Володя һуралсал тухайгаа үг-маг гээд лэ, мүртэй юумэ хэлэжэ үгэбэгүй. «Намда һанажа ябаһан юумэеэ бултыень хөөрэнэгүй. Энэ хүбүүн хүмүүжүүлхэ, һургаха талаар нэгэл зүйл алдуурһан байбал хаш» — гэжэ Николай Николаевич тиихэдэ һанаадхёо һэн. Цехэй начальнигай һургуулида ошоходонь, классай хүтэлбэрилэгшэ Зинаида Алексеевна тэрэниие баяртайгаар угтан:

— Ерэһэнтнай һайн гээшэ. Би танда ошохо гэһэн аад, сүлөө оложо ядааб. Тэрэ Володя Майоровтой зохидхоноор хөөрэлдэжэ үзыт. Физикэ, математикаар ядалдадаггүй хүбүүн аад, һаянай номоо үзэхэеэ болишоо, — гэжэ хэлэбэ.

Николай Николаевич Володиин гэртэнь ошобо.

— Һургуулида ябахагүй ямаршье шалтагаан үгы. Һаянай нэгэ үндэр нюргатай, нарин сагаан шарайтай сугтаа ажалладаг хүбүүнтэй нүхэсэшэнхэй. Тэрэнь Толя гэжэ нэрэтэй, — гэжэ эхэнь хөөрэбэ. «Һургуулияа орхиһон Иванов Анатолиин үгэдэ орожо ябаһан хүбүүн ха юм» гэжэ Николай Николаевич гансата ойлгожорхёо һэн.

Н. Н. Комаров бэрхэ слесарь Володя Майоровые муу нүлөөнһөөнь һалгаажа, комсомолой организациин, коллективэй туһаламжаар зүб замдань оруулжа шадаһан байха.

Мүнөө комсомолой гэшүүн Володя Майоров гурбадахи разрядай слесарь, заводой түрүү хүдэлмэришэдэй нэгэн болонхой. Оройдоо 34 наһатай байбашье, Николай Николаевич Комаров залуу хүдэлмэришэдые хүмүүжүүлхэ талаар нилээд ехэ юумэ хэдэг байна.

Судна бүтээлгын заводой гурбадахи цех соо ажалһаа гаража ошохо ябадал һүүлэй гурбан жэл соо хоёр дахин хороо, ажалай журам эбдэхэ ушар 8 дахин доошолоо. Иимэ һайшаалтай тоо, баримтануудай ушар шалтагаан хаанаһаа гээшэб? «Ажалай журам — амжалтымнай эшэ үндэһэн» гэһэн томо лозунг цех соо ажалшадта үдэр бүри журам тухай һануулжа байдаг. Юрэнхыдөө, ажалай журам эбдэгшэд нилээд шанга «хабшуурта» ородог. Нэн түрүүн яла түлэхэ, шанда хүртөөхэгүй гэхэ мэтэ хэмжээнүүд тэдэнэртэ материальна талаарнь нилээд «сохилто» болодог. Гэхэтэй хамта хоёр-гурба дахин ажалай журам эбдэгшэдые цеховой комитет, нүхэдэй сүүд дээрэ хаража үзэдэг. Ажалдаа ерээгүй хүдэлмэришэнэй гэртэнь ошожо, ушар шалтагааниие элирүүлхэ, «Хабшуур» гэдэг ханын газетэдэ зураглан харуулха гэхэ мэтэ хэмжээнүүдые цехэй хүтэлбэрилэгшэд бэелүүлдэг байна. Хүдэлмэришэдэй урда зүбтэй эрилтэ табихаһаа гадна, цехэй начальник Н. Н. Комаров хүдэлмэришэдэйнгөө ажаллаха эрхэ байдал һайжаруулхын түлөө саг үргэлжэ оролдодог юм. Энэ талаар ехэ юумэн хэгдэнхэй. Слесарь, токарь бүхэнэй ажалладаг станок, оньһон түхеэрэлгэнүүд шэрдэгдэнхэй. Станок бүхэниие гэрэлтүүлхэ юрын лампочкануудай орондо люминисцентнэ лампанууд гэрэлтэнэ, станогуудай хажууда зэр зэмсэгүүдээ хэхэ тусхай тумбочканууд табигданхай. Хүдэлмэришэд ажалладаг газараа ариг сэбэр байлгахын түлөө мүрысэдэг.

— Станогой хажууда урдынхидаал адли хаб хара болошоһон, хахархай удархай хуушан юумэ үмдэһэн байхагүй, харин хүдэлмэриин сэбэрхэн хубсаһа үмдэһэн хүнүүдэй ажаллажа байхын түлөө оролдонобди, — гэжэ Николай Николаевич хэлээ һэн. Тэрэнь тон зүб гээшэл даа.

Николай Николаевич Комаров тус заводто ороһоор арбан жэл болоо. Тэрэнэй зургаан жэлыень цехэй начальнигаар ажаллана.

— Манай цех эгээл харюусалгатай ажалтай — заводой бүхы шухала детальнуудые бэлдэдэг цех юм. Хэхэ ажалнай хододоо ехэ байдаг. Бидэнэр тиимэһээ хайша хэрэгээр ажаллаха эрхэгүйбди, — гэжэ цехэй партийна организациин секретарь Пантелеймон Поликарпович Шульгин нэмэжэ хэлээ бэлэй.

Үйлэдбэридэ шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ, оньһожоруулга ба автомат түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэ, хуушан түхеэрэлгэнүүдые шэнэдхэн хубилгаха, хүдэлмэришэдтэ бүтээсэ ехэтэй ажал хангаха, коллективэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха гэхэ мэтэ олон зүйлэй ажал хүдэлмэриие ударидаха, хүтэлбэрилхэ хэрэг цехэй начальнигай урда табяатай байна ха юм. Коммунист Н. Н. Комаров эдэ бүхы уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тиимэһээ Н. Н. Комаров хүн зоной дунда хүндэтэй юм.

...Цехэй начальнигай телефон хангирба. Заводой саг үргэлжын үйлэдбэриин зүблөөе үнгэргэхэ тухай асуудалаар директор хонходобо бшуу. Н. Н. Комаров тэрэ зүблөөнэй түрүүлэгшэ юм. Хаанашье — цех соогоошье, ниитын ажалдашье үрдихэ хэрэгтэй. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, хүдэлмэригүй налайжа һууха саг Н. Н. Комаровто үгы шахуу. Дааһан тушаалынь, коммунистын үндэр нэрэ зэргэнь тэрэниие тиигэжэ уялгална бшуу.

— Юһэдэхи табан жэлэй түсэбүүдые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө манай цехэй коллектив дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абанхай. Жэлэйнгээ түсэб байгша оной декабриин 25 болотор сүм дүүргэхэ гэлсээбди. Тэдэ уялгануудаа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхын түлөө тэмсэл түлэг дундаа, — гэжэ Николай Николаевич хэлэнэ.

Дүй дүршэлтэй инженер, коммунист Н. Н. Комаровой хүтэлбэридэг цехэй коллективэй ажалдаа үшөөшье ехэ амжалта түйлаха байһандань этигэмээр.

С. ОЧИРОВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

(Үргэлжэлэл, Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

«ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ТЭМДЭГ» ОРДЕНООР

Александров Алексей Ивановичые — Хорины леспромхозой жолоошон.

Александров Артем Андреевичые — Загарайн аймагай Үдын модо урадхуулгын конторын модо урадхуулагша.

Асламов Николай Ивановичые — Хэжэнгын аймагай Хүртэйн леспромхозой жолоошон.

Асташева Варвара Назаровнае — Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой хүдэлмэришэн.

Афанасьева Ксенья Калиновнае — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой хүдэлмэришэн.

Багалова Клавдия Григорьевнае — Буряадай мебельнэ модо болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэришэн.

Болонев Зиновей Ульяновичые — Прибайкалиин аймагай Байгалай леспромхозой модо отологшо.

Брянский Михаил Павловичые — Прибайкалиин аймагай Итанцын леспромхозой жолоошон.

Вставский Гаврил Фокеевичые — Баргажанай аймагай Онёогой леспромхозой модо отологшо.

Гарбуз Владимир Егоровичые — Загарайн аймагай Онохойн ой модоной комбинадай хүдэлмэришэн.

Голышев Николай Аркадьевичые — Кабанскын аймагай Клюевскэ леспромхозой жолоошон.

Демаков Виктор Васильевичые — Кабанскын аймагай Байгалай ой модоной баазын ашаа тээгшэдэй бригадир.

Димитров Егор Никифоровичые — Буряадай хүдэлмэришэдэй хангалгын управлениин начальнигай орлогшо.

Дугаров Егор Цыреновичые — Загарайн аймагай Горхоной леспромхозой түмэршэ дархан.

Жеравин Федор Ивановичые — Баргажанай аймагай Байгалай модо урадхуулгын конторын жолоошон.

Иванов Трифон Михайловичые — Хорины аймагай Хүрбын леспромхозой бульдозерист.

Измайлов Владимир Васильевичые — Баргажанай леспромхозой главна инженер.

Кавелин Юрий Ивановичые — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой оператор.

Кара Иван Михайловичые — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой ой модоной пунктын начальник.

Кириллов Михаил Дементьевичые — Буряадай мебельнэ модо болбосоруулгын комбинадай цехэй начальник.

Клаус Генрих Васильевичые — Загарайн аймагай Горхоной леспромхозой хүдэлмэришэн.

Колодин Владимир Михайловичые — Сэлэнгын аймагай Ардасаанай леспромхозой тракторист.

Конев Петр Львовичые — Загарайн аймагай Онохойн ой модоной баазын машинист.

Кравц Владимир Мефодьевичые — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой жолоошон.

Курохтин Михаил Александровичые — Баргажанай түбэй заһабарилгын механическа мастерскойнуудай котельнын машинист.

Кучумов Василий Ивановичые — Хорины аймагай Хандагатайн леспромхозой механик.

Кырмыгенова Екатерина Васильевнае — Хэжэнгын аймагай Хүртэйн леспромхозой хүдэлмэришэн.

Маслова Елена Романовнае — Кабанскын аймагай Клюевскэ леспромхозой крановщица.

Миронова Ольга Макаровнае — «Иркутсклесстрой» трестын Кабанскын аймагай Байгалай нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын штукатур.

Нагуманов Фрайрохман Галимукановичые — Загарайн аймагай Хандагатайн леспромхозой машинист.

Нюхалов Павел Емельяновичые — Прибайкалиин аймагай Итанцын леспромхозой тракторист.

Оборов Сергей Степановичые — Прибайкалиин аймагай Сэлэнгын ой модоной баазын цехэй начальник.

Пак Виктор Никоноровичые — Прибайкалиин аймагай Байгалай леспромхозой директорэй орлогшо.

Пожидаев Владимир Фёдоровичые — Кабанскын аймагай Байгалай ой модоной баазын оператор.

Русанов Виталий Ивановичые — «Иркутсклесстрой» трестын Кабанскын аймагай Байгалай нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын главна инженер.

Сазонов Ким Артамоновичые — Загарайн аймагай Үдын модо урадхуулгын конторын жолоошон.

Сапожников Иван Ивановичые — Загарайн аймагай Элхиин авто-заһабарилгын заводой слесарь.

Сукнев Михаил Ивановичые — Прибайкалиин аймагай Байгалай леспромхозой хүдэлмэришэн.

Терентьев Василий Яковлевичые — Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой ой модоной пунктын начальник.

Трофимова Галина Артемьевнае — Загарайн аймагай Шулуутайн ОРС-ын столовын тогоошон.

Фёдоров Алексей Ивановичые — Загарайн аймагай Шулуутайн леспромхозой тракторист.

Филатов Иван Зиновьевичые — Загарайн аймагай Онохойн ой модоной баазын оператор.

Цыденов Нимбу Доржиевичые — Улаан-Үдын химлесхозой хүдэлмэришэн.

(Түгэсхэлынь удаадахи номерто гараха).

КПСС-эй райкомуудһаа мэдээсэнэ

СЕКРЕТАРЬНАР ҺУРАНА

Октябрьска районой партийна цеховой организацинуудай секретарьнар болон партгруппоргнууд һаяхан сугларжа, зэлжээтэ семинараа үнгэргэбэ. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. Д. Чукаев «КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1973 он) Пленумэй шиидхэбэри бэелүүлхын түлөө районно партийна организациин бүтээжэ байһан хүдэлмэри тухай» элидхэл хээ. 1974 оной үнгэржэ байгаа хоёр һара соо районой ажалшадай түйлаһан зарим тэды амжалтанууд тухай тогтоод, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд тухай дэлгэрэнгыгээр хэлээ.

Партиин райкомой секретарь В. Н. Башкеев «Үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин байдал тухай» элидхэбэ. Районой партийна цеховой хэдэн организацинуудай хүдэлмэриһөө жэшээлэн, энэ шухала хэрэгэй яажа эмхидхэгдэдэг байһыень харуулха зуураа, зарим тэды дутуу дундануудыень элирүүлжэ, тэдэниие дары усадхаха талаар заабаринуудые үгөө.

Мүн парти доторхи хүдэлмэриин асуудалнууд семинар дээрэ зүбшэгдөө.

ТУҺАТАЙ СЕМИНАР

Улаан-Үдэ хотын Октябрьска районой медицинскэ эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай, тэдэнэй орлогшонорой семинар боложо дүүрэбэ. Семинар дээрэ республикын элүүрые хамгаалгын министр Л. Д. Мадыева «Медицинскэ хангалга һайжаруулха тухай» асуудалаар элидхэл хэһэн байна.

КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь А. Д. Чукаев «Захиргаанай ажал ябуулгые хинаха эрхээ партийна эхин организацинуудай хэр зэргэ бэелүүлжэ байһан тухай» элидхэл хэбэ. Санэпидстанциин партийна эхин организациин секретарь А. А. Хабдаева, республиканска больницын партийна организациин секретариин орлогшо М. Г. Гармаев, инфекционно больницын партийна организациин захиргаанай ажал ябуулга хинаха комиссиин түрүүлэгшэ А. М. Лепихина болон бусад энэ асуудалаар үгэ хэлэһэн, хүдэлмэриингөө дүй дүршэл тухай хөөрэһэн байна.

З. ДАНИЛИНА,
КПСС-эй райкомой эмхидхэлэй таһагые даагша.

I. ХАДЫН МАЛШАДАЙ ХАЛУУН СЭДЬХЭЛ

Һаргама сагаан малгайтай хурса шобхо оройнуудаараа хүхэ номин огторгой өөдэ ёдойлдоһон хангай ехэ Зүүн-Саянай шулуун мундаргануудай хажуугаар самолёднай дүүлин ниидэнэ.

Тиин байтар батха шулуун орьёл хаданууд, шэнгэхэн модотой ой тайга боложо, үргэлжэ саб сагаан саһаар хушагдаһан нарин гол харагдаба.

Ахын аймагай түб Орлик тосхондо нэгэ бага тогтоод, Аха голые үгсэн, номин сэнхир елүүр дээгүүр хуушарһан борохон «газигаар» ондого сондого харайлганабди. Хүдөөгүүр харгы татаха зай эндэ байдаггүй: орьёл торьёл уула хаданууд, Аха голые хаа хаанаһаань хабшанхай. Ушар тиимэһээ ахынхид тэргэ гээшые мэдэхэгүй зон. Хүлдэ орохотойгоо шахуу гэхээр агтын дэлһэ шүүрэжэ, хада хангайн шулуун дээгүүр морёор гүйлгэжэ һурадаг, ажалша бэрхэ, ангуушан, малшач зон байна.

— Аргаар яба, һайбатай, — гээд, намтай суг ябаһан партиин Ахын райкомой таһагые даагша Даша Шарастепанов жолоошоёо һэргылнэ.

Энэм юун тухай хөөрэнэ гээшэб, ямар хүнхи, зууха руу орондоголоогшо аабибди нэжэ яһаа ябтайжа, үүдээ түлхеэд, һүрэшэхөөр бэеэ зэһээд һуутарни, гэнтэ урдамнай уурал манан бии болоод, машинымнай мөөрнүүд ямар бэ даа хатуу юумые хар-яр байса хахз зүһэжэ эхилбэ. Одоошье үнөөхи хэлээшэ һайбадань зоогдожо захалбалхабди. гэжэ һанахадаа нюргаар хүйтэ -дааба. Үнэхөөрөөшье дүшэн градус хүйтэнэй мушхаран байхада, уһа оймолтой болохонь гү гэжэ һанахада, балайшье таатай бэшэ байба. Теэд шофернай иимэрхүү тошонтой харгыда ябажа һураһан, дүршэлтэй хүн байжа, нишэ тиишээ машинаяа угзаруулһаар, түрүүшын аюулһаа түргэн мултаржа шадаба. Энэ Аха голнай — маанадай ябааша мүрэн Зүүн Саянай дэнзэтэ орондо ажаһуудаг малшад, ангуушадта эд бараа, эдеэ хоол, барилгын модо, шулуу, шэнгэн түлишэ болон арад зоной хэрэглэдэг бүхы юумые зөөжэ байдаг гол амин шухала харгынь юм.

Ябаһаар байтарнай уданшьегүй жабар һалхинһаа халхалһан хотогор соо олохон, дандаа хуу шэнэ соолгэрнүүд тобойлдон харагдаба. Энэмнай «Октябриин 50 жэл» колхозой түб Сорог тосхон байба.

Колхозой түрүүлэгшын кабинедэй үүдые татажа ороодхиходо гурбан самсаалтай шэллэһэн хайрсаг соо наартайханаар һуулгаһан Ленин багшын дүрэ зурагтай Улаан туг, шэллэһэн рама соо тааруулжа табиһан алтан бэшэгүүдтэй улаабтар хабтаһатай Хүндэлэлэй грамотанууд, дипломууд ороһон лэ хүнэй анхарал татаадхина. Ажал хэрэгүүдээрээ аймаг зондоо алдаршаһан ажахы юм байна гээд, нэгэшье хүнтэй хахадшье үгэ андалдаагүй байгаад, ойлгохоор болобо. Түрүүшүүлэй, колхозой суута солото хүнүүдэй ветерануудай дүрэ зурагууд түрүүлэгшын таһалгын нэгэ ханые бүрхөөнэ.

Кабинедэй эзэнэй, правлениин түрүүлэгшэ Аюша Пунсыкович Налхановай республикын ниислэлдэ курсада һуража байһан ушарһаа, парткомойнь секретарь Аюр Шарастепановтай хамта сэхэ малшадтань хүрэжэ ошохо гэжэ шиидэбэбди.

Үбэлэй богонихон үдэрэй үдэшэ тээшээ тонгойшоод байхада, Урда Үрөөдэ хүрэжэ ерэбэбди. «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор шагнагдаһан Дондок-Цэрэн Чимитсвич Путункеевэй тугал хүхүүлдэг һарлаг үнеэдэй гүүртэ эндэ байрланхай. Долгор һамгантаяа хоюулан 157 һарлагуудые харууһална. Эдэ хоёр хоюулаа коммунистнууд нёдондо жэл зуун һарлаг үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 75 тугал абажа, тэдэнэйнһээ 98 процентые түлжүүлжэ тушааһан байна. Далайн нюруунһаа 1700 метр үндэртэ оршодог иимэ дээрэ хүбшэ газарта адууһа мал үсхэбэрилхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ. Зунай саг богонихон. Август соошье саһанай ороходонь гайхалгүй юм.

— Дулаанай сагта майн хорёодһоо октябриин тэн болотор үндэр хадын бэлшээридэ, эндэһээ 50—60 модоной газарта зөөжэ ошоод, малаа бэлшээридэ таргалуулдаг гээшэбди, — гээд. Дондок-Цэрэн хөөрэнэ. — Нажартаа һайса таргалһан мал, үбэлэй хүйтэндэ турасагүй байдаг. Һарлагуудnай мүнөөшье шадалаар һайн даа, — гэнэ.

Партиин Центральна Комитедэй Хандалга тушаа гэрэй эзэнтэй хөөрэлдэн һуутарнай уданшьегүй зутараан сай стол дээрэ баяажа, шанаһан зөөхэй табигдана.

— Гүрэндэ тушаадаг һарлаг, хайнагуудаймнай шэгнүүр жэл ошохо тудам ехэ боложо байдаг хэбэртэйгшэ. Маанадай харууһалдаг тугалнуудайшье шэгнүүр бүрууд болохо үедөөшье яһала түргөөр нэмэдэг. Тиигэбэшье тугал олоор абажа, түргэн томо болгохо талаар нэгэ шухала юумэн, минии сэдьхэлдэ, манайда үшөөл шиидхэгдээгүй байһаар гэжэ һананаб, — гээд Долгор Лопсоновна Галсанова хөөрэжэ эхилнэ. — Хүгшэрһэн һарлагууд түлжэсэгүй байдаг. Үнеэдые хүгшэртэрнь байлгахада тугалшье үсөөн абтана. Хүгшэрһэн үнеэдһээ гараһан түл ташарайгүи, зааханууд, минии тэжээлэй дарамта гэхээр агша. Энээн тухай һанамжаа хэлэхэдэмнай колхозоймнай мэргэжэлтэд анхаралдаа абадаггүй юм.

Үнэхөөрөөшье хотоной наруулида байһан нэгэ үедэ гараһан тугалнуудые сасуулан харахада, гунжан-дүнжэн үнеэдһээ гараһан буруунууд томо багжагар бэетэй, өөдэргэн һархагар юумэнүүд байна. Харин хүгшэрһэн үнеэдһээ гараашань — борьбо дээрээ борсойлдон хой, тарзагархан юумэд харагдана. Һайн харууһалга, тэжээлэй ашаар эдэнь зунай ногоондо дээрэ гарахал юм бэзэ гэжэ этигэхээр.

Сорог голоо үгсэн ябажа, үшөө хоёр малшадта хүрэбэбди. Хойто-Үреэдэ хонишоноор 18-дахи жэлээ ажаллажа байһан Нима Дондуксвич Домышевайда хүрэжэ ошобобди. Нимын һамган шамбай сула бэетэй хонишон Елизавета Цыреновна фонарьта керосин хэжэ, сүлөөгүй янзатай байба. Үрөө-Адагташье, Хойто-Үрөөдэшье, Үрөөгэй Амандашье, Хүүргэ болон малшадай үбэлжэдэг бусадшье газаргаар үглөөдэрынь ябахадамнай, нэгэл юумэн аба-

АТЕИСТНҮҮДЭЙ СЕМИНАР БОЛОБО

Республикын «Знание» бүлгэмэй, КПСС-эй Хорины райкомой үүсхэлээр Яруунын, Хэжэнгын, Хорины аймагуудай түлөөлэгшэдэй хабаадалгатай атеистнүүдэй семинар үнгэргэгдэбэ. Сомоной Соведүүдэй түрүүлэгшэнэр, колхоз ба совхозуудай, леспромхозуудай парткомой секретарьнар энэ семинарта хабаадалсаба.

КПСС-эй Хорины райкомой секретарь Д. Д. Дагбаев оролто үгэ хэлэжэ, семинар нээгээ.

Түүхын эрдэмэй кандидат В. Т. Матицкий «КПСС-эй XXIV съезд атеистическэ пропаганда тухай» гэһэн элидхэл хэбэ.

Буряадай ниитын эрдэмэй институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Р. Е. Пубаев. «Буддын шажанай, ламаизмын үлэгдэлнүүд ба буряад зоной дунда ябуулагдаха атеистическэ хүдэлмэри» гэһэн темэ тайлбарилан ойлгуулжа үгөө. Республикын Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи шажан мүргэлэй хэрэгэй талаар соведэй түлөөлэгшэ Д. Б. Очиржапов «Шажан мүргэл тухай совет хуули» гэһэн элидхэл хэбэ.

Удаань Хорины аймгүйсэдкомой секретарь К. Ж. Жалсараев аймаг дотороо атеистическэ хүдэлмэри һайжаруулха хэмжээнүүд тухай хэлээ.

Ж. БАДМАЕВ,
манай штатнабэшэ корр.

«Танилсагты: Бадма ЛУДУПОВ!»

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Дунда зэргын шамбай сула бэетэй, хүрибтэр шарайтай, дүшэ наһаяа холо алхабашье, шамдуу шанга хүдэлсэтэй энэ хүниие Түхэм тосхоноорхид тусгаар хүндэлдэг заншалтай юм. Юундэ хаб?

— Таанад бэе бэеэ мэдэлсэхэ гүт? Танилсагты, Бадма Чойдонович Лудупов гээшэ. Алин тээшээ тэгшэ, одоол алтан гартай механизатор юм даа, — гээд колхозой ахамад агроном Михаил Аханянов тэрээн тухай урин дулаанаар хөөрэжэ орошоно. — Хүдөө ажахын элдэб оньһон машина техникые арбан хургандаал мэдэхэ болоһон хүн. Малай фермэ дээрэхи хүндэ хүшэр ажалые хүнгэдхэн оньһожоруулха хэрэгтэшье ухаан бодолоо гүйлгэнэ. Намар орооһо таряанай эдеэшэжэ. халюуран шарлажа байхада Бадма Чойдонович комбайндаа һуугаад. «Зай, таряамнай эдеэшээ даа, эхилээ...» гэжэ хүхюун соггойгоор хэлээд, алтан шара далай соогуур тамаруулхадань, досоошни һаруул болоһондол, урма зоригшни бадархадал гэдэг лэ, — гэжэ агроном хөөрэнэ.

Үнгэрһэн жэлдэ Бадма Лудупов арбан хоёрдохи намараа алтан шаргал таряалан дээрэ комбайнаа жолоодожо угтаһан намтартай. Арбан хоёрдохи намарайнь таряа хадалга тэгээндэ тусгаар онсо ураг-шатайшье, амжалтатайшье байгаа.

Талха таряа хуряалгын халуун хаһын дүүрэһэнэй удаа Ноёхоной механизаторнууд хэһэн ажалайнгаа дүнгые хаража, согсолжо үзэхэ зүблөө үнгэргэхэ гэжэ нёдондо намар сугларба. Сагай уларил бэрхэтэй байжа, хабартаа, з у н д а а июлиин тэн шахуу болотор уһа бороо, үдэр һүнигүй ган гасуур дайраад, удаань адхаржа, үер болоод, һүүлдэнь мүндэр сохижо, таряашадай һанаае ехээр зобоогоо һэн.

Тиимэ бэрхэшээлтэй байдалай тохёолдобошье, механизаторнуудай шэн зоригто ажалаар һанаһанда оробол нилээдгүй һайн таряанай ургаса хуряагдаа. Нёдондо Ноёхоной XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоз 4761 гектарай тус бүриһөөнь дунда зэргээр 11,5 центнер таряа хуряажа, дүн хамта 55171 центнер орооһо сохижо, тэрэниие гүрэндэ худалдаха, үрэһэ хааха түсэбөө дүүргээ. Тиихэдэ ниитын һүрэг малые орооһо таряанай зүйлөөр һайса хангаха арга олдоо. Эдэ тоо, баримтанууд тэрэ суглаан дээрэ дурдагдаһан байна.

Комбайнёрнуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн согсологдоходо, таряа хуряалга дээрэ эгээл ехэ ажалай бүтээсэ түйлаһан Б. Ч. Лудуповта мүрысөөнэй дүримэй ёһоор нэгэдэхи шан («Восход» мотоциклай үнэ сэнгэй мүнгэн) барюулагдаба. Мүн тээмэндэ болоһон аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ Бадма Чойдоновичто «1973 оной аймагай чемпион» гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдоод. «Алтан хоолос» гэһэн аймагай дамжуулгын шан барюулагдаа юм.

— Нүхэд! Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түйлаһан амжалтынь түлөө, 1973 ондо ороо һо таряа ехээр абаха тушаа социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ ажалай шэн габьяа гаргаһанайнгаа түлөө нүхэр Лудупов «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор шагнагдаа, — гэжэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Б. Базаровай соносхоходо нэрьемэ альга ташалган зэдэлшэбэ.

— Бадма Чойдонович, үндэр шагналнуудаартнай амаршалнаб. Танда адли үнгэрһэн намарай хуряалганда 566 гектарай таряа хадажа, 6248 центнер ороо-һо сохижо шадаһан комбайнер эндэ үгы байба. Энэ жэлдэ түйлаһанаа улам батадхаха бэзэт гэжэ найдамаар гү? — гээд асуухадам, тэрэ энеэбхилэн нигэжэ харюусаа һэн:

— Шадаал һаа бүри ехэ ажалай бүтээсэ дабаха хүсэлтэйб. Мүнөө ехэ үгэ хэлээд яалтайб. Энэ жэлэй таряа хуряалгын дүй дүршэл элишэлэн харуулна бэзэ. Мүрысөөндэ илагдаашье һаа, гомдохогүйб. Бэрхэшүүл жэл ерэхэ тума ганса манай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо бэшэ, харин бүхы Сэлэнгэдэмнай олон лэ боложо байна ха юм. Энэнь сэнтэй, ажахыдамнай ашатайл даа.

Мүнөө Б. Ч. Лудупов колхозойнгоо малшадта туһалжа, хашарагуудые шахан таргалуулдаг Түхэмэй гүүртэ дээрэ механигаар хүдэлнэ. Энэ оньһожоруулагдаһан малай гүүртэдэ тэрэнэй хэхэ юумэн яһала ехэ. Механизаторай үргэн мэргэжэл өөртэншье, мал харууһалагшадташье аша туһатай байна. Бадма Чойдонович малшадтаяа адли даалгагдаһан ажалаа оншо шадабаритайгаар дүүргэжэ, Түхэмэй гүүртын коллективэй тобир тарган мал тушаахадань туһалалсажа байһандаа сэдьхэлээ ханан ажаллана.

Ц. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Б. Ч. Лудупов аймагай хүдөө ажахын түрүүшүүлэй зүблөөндэ үндэр шагнал хайрада хүртэһэнэй удаа.

АВТОРАЙ фото.

Сэлэнгын аймаг.

Пропагандистнарта туhаламжа

ХҮГЖЭНГИ СОЦИАЛИС ОБЩЕСТВО ТУХАЙ

Советскэ Союз дотор хүгжэнги социалис общество байгуулагдаа гэжэ КПСС-эй XXIV съездын тоосоото элидхэл соо тэмдэглэгдэһэн байдаг. «Хүгжэнги социалис общество» гэһэн ойлгосо коммунизмын хүгжэлтын түрүүшын шата гээшэ гээд В. И. Ленин зааһан юм. Социалис аха дүү оронууд Болгари, Венгри, ГДР, Румыни, Чехословакида хүгжэнги социалис общество байгуулха зорилго мүнөө табигдажа байнхай.

Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшад К. Маркс Ф. Энгельс хоёр ...маршье талаараа хүгжэнгүй коммунис общество байгуулха тухай тодорхойлолто хээ бэлэй. Жэшээнь «Капитал», «Готско программые шүүмжэлэлгэ» гэһэн зохёолнуудтоо капитализмһаа гэнтэ коммунизмда орожо болохогүй, харин капиталис обществоһоо коммунизм болотор «дамжан оролгын шата» бии гэжэ тобшолол хэһэн юм. Тиихэлээрээ коммунис общество байгуулхын тула бүхы оронууд капитализмһаа социалис хүгжэлтын замда гараха ёһотой юм. Хүдэлмэришэн ангиин засагаа гартаа абахада, элдэб оронуудай үйлэдбэриин хүсэнүүдэй адли бэшээр хүгжэдэггүй дээрэһээ капитализмһаа социализмда дамжан орохо үе ондо ондоо байха болоно. Советскэ Союзай болон социалис бусад оронуудай хэтэ дүй дүршэл коммунис обществын хүгжэлтын гол шатанууд тухай марксизм-ленинизмын һургаалай зүб байһые гэршэлээ.

Социализм хадаа (энээниие СССР-эй дүй дүршэл гэршэлнэ) коммунизмда дамжан ороходо хэрэгтэй богохан үе саг бэшэ, харин нэлээд удаан сагай хүгжэлтын шата мүн. Социалис обществодо хүн зоной материальна хангалтые дээшэлүүлхэ, арадай ажахые хүгжөөхэ, ниитын харилсаае наринжуулха, хүн зоной ухаан бодол баяжуулха гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэдэг юм. Социалис общество хүгжэлтынгөө үедэ улам нарижуулагдажа байгаа гээд КПСС-эй XXIV съездын тоосоото элидхэл соо заагдаһан байдаг. Совет хүнүүдэй эрэлхэг зоригто ажалай хүсөөр хүгжэнги социалис общество байгуулагдаа.

Хүгжэнги социалис обществын шэнжэ шанар ямар бэшэб?

Хүгжэнги социалис общество гээшэмнай социалис байгуулалтын булюу һайн талые бүхы талаһаань харуулһан экономическа ба политическэ системэ мүн. Социализмын хүгжэлтын энэ шатада коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури байгуулагдадаг. Ниитын харилсаан үшөө дээрэ хэмжээндэ хүргэгдэнэ байна. Экономическа талаарнь абажа харабал, үйлэдбэриин хүсэнүүдэй хүгжэлтэ үндэр хэмжээндэ хүрэдэг. Социалис үйлэдбэриин харилсаанууд нарижажа, хүгжэнги социалис обществын түхэл шэнжэтэй болодог. Үйлэдбэриие тусхай шэглэлтэй болгохо, томодхохо гэһэн эрилтэдэ тааруулан, ажахые түсэблэлгын шэнэ гуримда оруулха эрилтэ улам ехэ удха шанартай болоно.

Политическэ талаарнь абажа харабал, хүгжэнги социалис обществодо ангиин хоорондохи илгаанууд үгы болохоһоо гадна обществын нэгэдэл саашадаа улам бэхижэхэ байна.

Социалис демократи улам хүгжэхэ, марксистско-ленинскэ партиин хүтэлбэрилхы үүргэ дээшэлхэ юм. Совет арадуудай аха дүүгэй хани барисаан, экономическа, политическэ ба соёл культурын талаар бүхы талын харилсаан хүн зоной шэнэ түхэлэй нэгэдэл—совет арадые бии болгоо.

Хүгжэнги социалис обществын хүн зоной ухаан мэдэрэлдэ марксизм-ленинизмын һургаал, коммунизмын гэгээн һайхан ерээдүй улам бэхеэр хадуугдажа, коммунис обществын гол ёһо гуримууд улам батадхагдана бшуу.

Материально-техническэ бааза хүгжэнги социализмын эрхэ байдалда нилээд ехэ хубилалтада ородог байна. Ушар юуб гэхэдэ, мүнөө үеын научно-техническэ революциин туйлалтанууд ниитын үйлэдбэридэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг байна бшуу.

Коммунис партиин хүтэлбэри доро совет арад социализмын илаһаар гушан жэлэй туршада социалис экономикоёо хүгжөөхэ талаар туйлай ехэ амжалта туйлаа. 50 жэлэй туршада (1922—1972) Советскэ Союзай промышленна продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 321 дахин ургаа.

Хаанта засагай үедэ мүлжэлгэ ба дарлалгада байдаг арадуудай ажабайдалда гайхамшаг хубилалта болоо. Совет засагай жэлнүүдтэ, жэшээлхэдэ, Казахстанай продукци үйлэдбэрилгын хэмжээн 600 дахин, Таджигай—500 дахин, Узбегэй—240 дахин, Туркмениин 130 дахин, Буряадай АССР-эй 800 дахин ургаа.

Мүнөө Советскэ Союз олон һалбаритай, хүсэтэ индустритай, хүгжэнги хүдөө ажахытай орон болонхой.

Совет обществын экономическа хүсэн арад зоной ажабайдал һайжаруулха талаар ехэ арга боломжо олгоно гэжэ партиин XXIV съезд дээрэ тэмдэглэгдэһэн байдаг. Совет хүнүүдэй ажабайдалые улам һайжаруулха, соёл культурын талаар хангалгые улам үргэдхэхэ хэрэг хүгжэнги социалис обществодо хабаатай бүхы арга нүхэсэлнүүдээр бэелүүлэгдэхэ байна гэжэ XXIV съезд зааһан юм.

1973 оной арадай ажахын хүгжэлтын дүнгүүдые гаргаһан СССР-эй Верховно Соведэй долоодохи сесси дээрэ тэмдэглэһэнэй ёһоор, үнгэрэгшэ гурбан жэлэй национальна доход дайнай урда тээхи ороной бүхы национальна доходой хэмжээнһээ үлүү болоһон байна. Манай гүрэн арадай гэгээрэлдэ, бэеын элүүрые хамгаалгада, социальна тэдхэмжэдэ туйлай ехэ мүнгэ гаргашална. Үнгэрэгшэ гурбан жэлэй туршада хүн бүхэнэй бодото олзо оршонь 13,5 процентээр дээшэлээ. Дунда зэргын хэмжээнэй салин дээшэлүүлэгдээ, олон хүнэй пенси ехэ болгогдоо, ажалладаг эхэнэрнүүдэй байдал һайжаруулагдаа, промышленна предприятинуудта һүниндөө ажаллагшадай түлбэри нэмээгдээ. Иимэрхүү шэнэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар ороноймнай 31 миллион хүнэй салин хүлһэн нэмээгдээ.

1974 ондо совет арадай ажабайдал улам һайжарха юм. Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадай һара бүриин салин хүлһэн дунда зэргээр нэмэхэ байна. Юһэдэхи табан жэлдэ арад зоной ажана байдая һайжаруулха хэрэгтэ жэл бүри 15,8 миллиард түхэриг мүнгэн гаргашалагдаха. Харин наймадахи табан жэлдэ энэ тоониинь 10 миллиард түхэриг болоһон байдаг.

Хүгжэнги социалис обществодо хүдэлмэришэн ангиин, таряашад болон арадай интеллигенци обществын социальна байгуулалтые тодорхойлдог байһан, тодорхойлноше. Хэрбээ 1937 ондо хүдэлмэришэд ба алба хаагшад ороной хүн зоной 34,7 процент болодог һаа, 1972 ондо 59,8 процент болоһон байба. Колхознигууд ба арадай интеллигенци 40 шахуу процент болоно ха юм.

Социалис обществодо политическэ засаг Коммунис партиин хүтэлбэрилдэг бүхы арадай засаг болоно тодордог. Хүгжэнги социалис общество ажалшадые үйлэдбэриин ба ниитын хэрэгүүдые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ хабаадуулдаг, ажалшан арадай һанал бодолоо дүүрэн хэлэхэ, тэрэшэлэн социалис демократи саашадань дэлгэрүүлхэ хэрэг хангадаг гээшэ. Гэхэтэй хамта марксистско-ленинскэ үзэл суртал ороной социальна бүхы бүлэгүүдэй бодото ажал ябуулгын үндэһэн һуури болодог байна. Социалис обществын хүн зон коллективизм, интернационализмын үзэлөөр нэбтэрэнхэй байдаг. Энэ талаар шажан мүргэл, үнгэрһэн үе сагай үлэгдэл гэхэ мэтэнүүдэй тала баригшад улам үсөөржэ эхилдэг.

Соёл культурын талаар гайхамшаг ехэ хубилалта болоһон байна. Эрдэм судалай талаар обществын гэшүүд булта адлирхуу болодог, эрдэм, наука ба искусствын туйлалтанууд бүхы хүнүүдэй хэрэг болодог. Юундэб гэхэдэ, арад зоной эрдэм дээшэлүүлэнгүйгөөр экономическа, политическэ болон социальна асуудалнуудые шиидхэхэ аргагүй ха юм.

Эдэ бүхы туйлалтануудые хараада абабал, хүгжэнги социалис обществын түхэл шэнжэ гаража үгэхэ байна. Гэбэшье эсэсэй эсэстэ экономикын хүгжэлтын дээдэ шатада хүрэһэн, ангиин ба национальна илгаануудай үгы болоһон, наука, техникэ, соёл культура ба бусад асуудалнуудые шиидхэлгэдэ ороной бүхы ажалшадай эдэбхитэйгээр хабаададаг, марксизм-ленинизмын үзэл суртал батадхаһан, арадуудай интернациональна хани барисаа байгуулһан обществые хүгжэнги социалис общество гэхэ эрхэтэй байнабди. Советскэ Союз тиимэ общество мүнөө байгуулжа, коммунизмын гэгээн һайхан тээшэ зорино.

Т. БОГОМОЛОВ,
Буряадай гүрэнэй багшанарай институдай философиин ба научна коммунизмын кафедрын багша.

БАГШЫН ҺАЙНДЭР

Табин табан жэлдэ өөрыгөө багшын ажалда зорюулаад, далан дүрбэн наһандаа пенсидэ гаража байдаг эхэнэр манай республикада хомор аалза. Харин Антонина Павловна Чайванова тиимэшүүлэй нэгэн гээшэл даа.

А. П. Чайванова 1893 ондо Эрхүүгэй губерниин Алайр нютагта дунда шадалтай таряашанай бүлэдэ түрэһэн намтартай. Басаганай арба гаража ябахада, эсэгэнь наһа бараа.

Буса түрэлтэнэй һурадаг хоёр классатай училищи дүүргээд, эдирхэн Тоня Александр ахынгаа туһаламжаар Эрхүүдэ оршодог эхэнэрнүүдэй гимназида оробо. Тэрэнь гүрэнэй бэшэ, үмсын тэдхэмжээр байдаг һургуули һэн. 1913 ондо басаган тэрэ гимназияа дүүргэбэ.

Тэрэ гэһээр 1968 он болотор, Буряад ороной һургуулинуудта, Агада багшалаа. 1924—1928 онуудта Улаан-Үдын бурпедтехникумдэ хүдэлөө. 1916 ондо Киев хотодо ошожо, хоёр жэлэй туршада эхэнэрнүүдэй дээдэ курсада һурахаһаа бэшэ тээ А. П. Чайванова багшынгаа ажалые нэгэшье үдэр таһалдуулааүй юм.

Антонина Павловна хэһэн юумэндээ үсэд нэтэрүү, эсэхэ сусахые мэдэдэггүй юм. Тиимэһээ һурагшадтаа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө мактуулдаг, түрэлхидтэ һайшаагдадаг һэн.

Энэрхы сэдьхэлтэй хүн хадаа һурагшадтаа ходо һанаагаа зободог, эрдэмтэй хүнүүд болоһой гэжэ ходо оролдодог һэн. Сэхыень хэлэхэдэ, Антонина Павловнагай шабинар олон даа. Тэдэнэй дунда үнинэй хүдэлмэришэд, пенсидэ гараһан колхознигууд, инженернүүд, багшанар, эмшэд, эрдэмтэд байха. Жэшээлбэл, биологиин эрдэмэй доктор, профессор Ф. Н. Гаханов, биологиин эрдэмэй кандидат Б. В. Башкуев. педагогикын эрдэмэй кандидадууд А. Б. Данчинов, А. А. Дуринов, математикын эрдэмэй доктор, мүнөө Томскын гүрэнэй университедэй ректор Р. Н. Щербаков, Советскэ Союзай Герой Ущев, СССР-эй арадай артист, гүрэнэй шангай лауреат Г. Ц. Цыдынжапов, Монголой эрдэмэй хүреэлэнгэй академик Бимбын Ренчин болон бусад анхандаа А. П. Чайвановада заалгаһан намтартай. Мүн баһа шабинарайнь дундаһаа мэдээжэ олон багшанар ургажа гараа. Жэшээнь, Буряадай АССР-эй болон РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багшанар А. Р. Богданова, А. А. Аюрзанайн, Л. Л. Линховоин, Д. Д. Дугаржабон гэгшэд Антонина Павловнае багшамнай гэжэ нэрлэдэг. Анхандаа багшын хүнгэн бэшэ зам шэлэхэдэнь, ерээдүйнь ажалда дурлуулжа шадаһан, эдэбхи үүсхэлтэй ябахаар һургаһан байха юм.

Антонина Павловна гимназида оложо гараһан эрдэмээрээ хизаарладаг байгаа гээ һаа, ехэ алдуу болохо. Юуб гэхэдэ, тэрэмнай сүлөөтэйл сагтаа өөрынгөө эрдэм дээшэлүүлхын тула ном уншадаг, педагогикоор шэнэ литературын гарахада, заатагүй олохо гэжэ оролдодог байгаа, мүнөөшье тэрэл зандаа.

Һүүлэй 27 жэлдэ Буряадай багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдта хүдэлөө. 12 жэл соо математикын, удаань эхин классуудай кабинедые даагшаар хүдэлөө һэн. НУУ-да хүдэлжэ байха үедөө БГПИ-гэй дэргэдэ бии байһан багшанарай хоёр жэлэй институдай математикын факультет дүүргэжэ үрдеэ.

А. П. Чайванова НУУ-да хүдэлжэ, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадажа ябахадаа, шэнжэлхы удхатай хүдэлмэри хэдэг һэн. «Начальная школа» гэжэ түбэй журналда статьянуудынь толилогдожо, олоной анхарал татадаг байгаа. Эхин класста арифметикэ заалгын программада хүшэр асуудалнуудай дайралдахада, хүдөөгэй багшанар Антонина Павловнада бэшэг бэшэжэ, зүбшэлнүүдые һурадаг бэлэй. Жэшээнь, илангаяа элдэб онол хэрэглэн бододог задачанууд тухай асуудал олоор гарадаг байгаа бшуу. Зарим һургуулиһаа уряалнууд ерэдэг байгаа.

— Баргажанай адагай дунда һургуулиин директор Константин Матвеевич Шелковниковой уряалаар тиишэ би хоер дахин ошоһон хүм, — гэжэ Антонина Павловна хөөрэнэ. — Түрүүн гансаараа, удаань тусхай бригада абажа ошос бэлэйб. Багшанарта туһаламжа яһала үзүүлээ һэмди...

Наһан соогоо Антонина Павловна олон удаа шагналда, баясхаланда хүртэһэн байха. «1941 — 1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай жэлнүүдтэ шэн зоригто ажалай түлөө», «В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ». «Шэн зоригто ажалай түлөө» гэһэн медальнуудтай. Буряадай АССР-эй болон РСФСР-эй һургуулинуудай габьяата багшын хүндэтэ нэрэ зэргэтэй. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй олон грамотатай. Мүн КПСС-эй обкомой, Педагогическа наукануудай академиин Хүндэлэлэй грамотаарше шагнагдаа.

Антонина Павловна Чайванова пенсидэ гараа гээд миин һуудаг бэшэ, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадаһан зандаа. Наһан соогоо олоһон эрдэмээ, мэдэһэн бүхы юумэеэ бусадта дамжуулан үгэхэ гэжэ оролдодог. 1973 оной һүүл багта тэрэнэй бэшэһэн ном хэблэгдэбэ. Тэрэнь «Эхин һургуулида болон найман жэлэй, дунда һургуулиин эхин классуудта шэнэ программаар математика заагха дүршэл» гэжэ нэрэтэй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнда хүбүүниинь алдалһан, ехэ басаганиинь — инженер-геолог, нүгөөдэнь — хүүгэдэй хүгжэмэй һургуулиин директор, ээ хүбүүниинь — техническэ эрдэмэй кандидат, нүгөөдэ зээнь — сэрэгэй врач, зээ басаганиинь МГУ-да багшална.

Пая наһанайнгаа һайндэрые үнинэй багша ажал хэһэн зандаа угтаба. Үшөөл ута наһа, удаан жаргал Антонина Павловнада үреэе!

Б. МАХАТОВ,
багша, пенсионер.

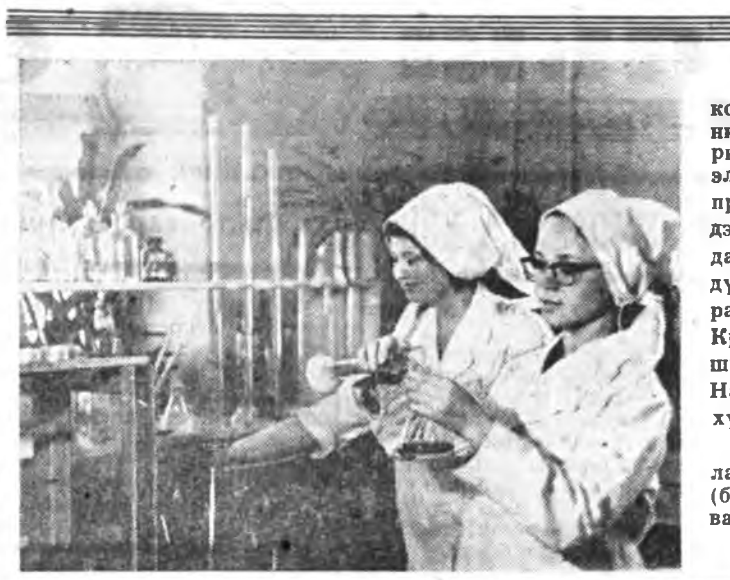

Улаан-Үдын хилээмэнэй комбинадай нэгэдэхи пекарниин үйлэдбэриин лабораторидо эрхим һайн шанартай элдэб торт, вафли, сухари, пряник гэхэ мэтэ зүйлнүүдэй шанар шалгажа гаргадаг. Тус лабораторидо дүй дүршэлтэй болоһон лаборантнууд коммунист Мария Красикова, ВЛКСМ-эй гэшүүд Валентина Торопова, Наталья Полякова гэгшэд хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу лаборантнууд В. Попова (баруун гарһаа), Б. Торопова гэгшэд ажалдаа байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фото

Хүдөөгэй һургуулида—бүгэдэ ниитын анхарал

БИДЭНЭЙ ХАРЮУСАЛГА ЕХЭ

Хэжэнгын аймагай Чисаанын дунда һургуулиин байшан хуушаржа муудаһаар үнинэй һэн. Шэнэ һургуули бариха тухай хөөрэлдөөн гарадаг болоһоорше үнинэй байгаа. Һүүлэй һүүлдэ хөөрэлдөөнһөө дамжан, бодото хэрэг бэелүүлхэ арга олдобо. Шэнэ байшан барюулха гэжэ мүнгэн һомологдоод, 1972 ондо 320 хүнэй һууритай һургуулиин шэнэ байшан баригдажа захалаа һэн.

Һургуулиин шэнэ байшан барихыень Хориин 335-дахи ПМК-да даалгагдаһан байгаа. Үнэнииень хэлэхэдэ, барилгашадай гэмээр барилгын хүдэлмэри нилээн һаатажа, түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор, 1973 оной сентябриин 1-дэ бидэ шэнэ байшандаа орожо шадаагүйбди.

Манай талаан болоходоо, хүдөөгэй һургуулиин хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол гаража, барилгын хүдэлмэри түргөөр ябажа эхилбэ. Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын, КПСС-эй Хэжэнгын райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой оролсоһоной ашаар ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэд зохихо хэмжээ абаха баатай болоо һэн. 1974 оной сентябриин 1-дэ һургуулиин шэнэ байшан ашаглалгада үгтэхэ хараатай.

Манай һургуулиин шеф—Загаһатын совхоз ехэ туһаламжа хүргэнэ гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Совхозой зөөреэр 60 үхибүүдэй байрлахаар интернат баригдаа. Тэндэ холын бэлшээридэ малда ябадаг малшадай хүүгэд байрлажа, ном үзэхэ аргатай болонхой. Досоохи түхеэрэлгэ, унтари хэбтэринь, мебель — хуу шэнэ, шефүүдэймнай абажа үгэһэн юумэнүүд.

Гадна һургуули шадарай интернадые үшөө саашань үргэдхэхэ хүдэлмэри хараалагдана. 50 һурагшадай байрлахаар интернат баригдаха түсэбтэй.

Хоёр-хоёр айлай байрлахаар гурбан гэр совхознай һургуулида үгөө. Тиигэжэ багшанарай зургаан булэ һайн байраар хангагдаба.

Һургуулиингаа материальна үндэһэ һуурииие бэхижүүлхын хажуугаар, манай коллектив һуралсал-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин шанарые һайжаруулхын түлөө эрид тэмсэнэ. Мүнөө үедэ манай дунда һургуулида 532 һурагша һурадаг. Тэдэниие 37 багшанар, хүмүүжүүлэгшэд һургажа, хүмүүжүүлжэ байдаг гээшэ. Бүхы багшанарнай гүнзэгы эрдэмтэй, түгэс бэлэдхэлтэй хүнүүд. Хари хэлэнэй багшаһаа бэшэн, бүхы предметнигүүд бии гэжэ хэлэхэдэ болохо.

Мүнөө хуушан һургуули соогоо ном заажа байхадаа, хоёр халаанда хүдэлнэбди. Энэ ушар бидэнэй арга боломжые доошолуулдаг ааб даа. Гэбэшье бидэ кабинетнэ гуримда орожо байһан үетэйбди. Шэнэ байшандаа ороходоо, нэгэ халаанда хүдэлдэг боложо, одооше сээжэ дүүрэн амилхабди.

Мүнөө үедэ — эрдэм техникын эрид түргөөр хүгжэжэ байһан сагта городойшье, хүдөөгэйшье һургуулинууд бэлэдхэл һайнтай эрхэтэдые гаргаха ёһотой ха юм даа. Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын тула һайн кадрнууд хэрэгтэй. Тэдэниие бэлдэхэ хэрэгтэ хүдөөгэй һургуулинууд ехэ үүргэ дүүргэхэ ёһотой гэжэ бидэ һайн ойлгонобди. Тэрэ үүргэеэ һайнаар дүүргэхэ гэжэ манай һургуулиин багшанар үнэн зүрхэнһөө оролдоно. Бидэнэй харюусалга баргадашагүй ехэ. Энэ хэрэгтэмнай ниитын эмхинүүд яһала туһална даа.

Е. ЦЫДЫПОВА,
һургуулиин директор.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

БАЙГАЛАЙ БАСАГАНАЙ ХУБИ ЗАЯАН ТУХАЙ

Байгалай үмэнэхи ород зоной хуби заяан тухай олон зохёол бэшэгдэһэн байха. Уран зохёолшод Константин Седых, Илья Чернев, Михаил Степанов, Исай Калашников болон бусад Забайкалиин ородуудай ажабайдал тухай номуудые бэшээ. Тэрэ зохёолнууд соо ород эхэнэрнүүдэй образууд яһала эли тодоор харуулагдаһан байха юм. Хасаг, шэмээшэг эхэнэрнүүдэй хүнгэн бэшэхэн хуби заяан уншагшадай зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэһэн, урдын барга байдалһаа боложо тэдэнэрэй зобоһониинь хайрламаар, хэниешье уяруулмаар байдаг.

Һаяхан Буряадай номой хэблэлээр Николай Симаковой «Устинья Захаровна» гэжэ повесть хэблэгдэн гараба. Николай Симаков уран зохёол бэшэжэ эхилһээр һаянай бэшэ юм. Тэрэнэй бэшэһэн рассказууд түбэй хэблэлдэ толилогдоһон, манайшье республикын газетэнүүдэй хуудаһануудта гараһан байха. Харин мүнөө Николай Симаковой шэнэ номой хэблэгдэн гараад байхада, Байгалай эрьедэ үдэһэн ород эхэнэрэй хуби заяан тухай бэшэгдэһэн зохёол тухай хэдэн үгэ хэлэхэ дуран хүрэнэ.

Энэ зохёол хадаа хоёр хүнэй хөөрэлдөөнһөө бүридэнэ. Баргажанай хүбшэ соо амаралтаяа үнгэргэхэеэ ошоһон автор (лирическэ герой) тайга соо агнаха һанаатай, үни удаан үнжагайран ороһон бороогой болихые хүлеэжэ ядана. Саг зуура байрлаһан айлдаа, Устинья Захаровна хүгшэнэйдэ нэгэтэ үдэшэлэн һуухадаа, хүгшэрһэн ород эхэнэртэй хөөрэлдэжэ эхилнэ.

...Устинья Захаровна Баргажанай голдо түрэһэн. Тэндэ ехэ болоо. Дүлии хүбшын оёорто оршоһон ород һууринай басаган сүлөөтэй сагтаа хүбшэ тайга гаража, жэмэс, һархяаг түүнэ.

Июль һарын һүүл. Эхэ эсэгэгүй, үншэн Устинья басаган һархяаг түүжэ ябаһаар ой соо хүнэй ёолохые дуулажархина. Ошожо харахадань, хүндөөр шархатаһан хүн горхоноо холо бэшэхэн, ногоон соо хэбтэбэ.

Шуһаяа ехээр гаража шадал шэнээгээ алдаһан тэрэ хүн арайшье гэжэ үндыгөөд:

— Нэгэ тээ намайе нюугыш... Хасагууд намайе бэдэржэ байна, — гээд арай шамай хэлэжэ үрдинэ.

Арбан долоотойхон Устинья тэрэ хүниие (Глеб гэжэ нэрэтэйнь һүүлдэ элирнэ) абгынгаа үбэлжөөндэ асаржа аргална, шархыень угаана. Глеб гэжэ хүниинь Дээдэ-Үдэ хотодо буу абаашажа ябатараа, хасагуудтай дайралдаад, ой соо болоһон буудалдаанда хүндөөр шархатаһан байгаа.

Устинья басаган тэрэ хүниие абаржа шаданагүй. Баргажан голой саанахи буусада Глебые абаашаха гэжэ ябаһаар шанга шуурган һалхинда дайрагдажа, онгосоһоо халижа унана. Мэдээтэй, мэдээгүй хэбтэһэн Глеб онгосын гоо оёорто үлэжэ, һалхинда туулган саашална.

...Туужа соохи нэгэ хэһэгэй удхые тобшохоноор хөөрэбэбди. Энэмнай Устинья Захаровнагай залуу наһан тухай хөөрэһэн хэһэг болоно.

Байгалай эрьеын шэмээшэг эхэнэрнүүдэй хуби заяан тухай олон уран зохёолшод бэшээ гэжэ дээрэ дурдаа һэмди. Харин Николай Симаковой зураглан харуулһан Устинья Захаровна Молчановагай образ олон сооһоо онсо тодорон элирнэ. Юуб гэхэдэ, Устинья Захаровнагай хөөрөөн сооһоо Байгалай эрьеын шэмээшэг эхэнэрэй хүнгэн бэшэхэн хуби заяан тухай олон юумэ мэдэжэ абанабди.

Устинья Захаровна—юрын ород эхэнэр. Глебэй хосорһоной һүүлээр сэдьхэлэй «үбшэндэ» басаган нэрбэгдэнэ. Хэды тиибэшье залуу хүнэй бэе, эршэ хүсэн тэрэ үбшэниие диилэнэ. Һүүлдэнь Устинья басаган нютагайнгаа шэмээшэг хүбүүн Феоктистда хадамда гарана. Бэрхэ ангуушан Феоктист колхозой түрүүлэгшээр хүдэлжэ байтараа, ангиин дайсадта алуулна. Олон үхибүүтэй үлэһэн Устинья Захаровна уйдхар зоболондо дарагдажа миин һуунгүй, хамтын ажалда хамсы шуун оролсоно. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай урда тээхэнэ Баирта гэжэ буряад хүндэ хадамда гарана. Тэрэ Баирта гээшынь һамган наһа бараһан. Гурбан басагатай үлэһэн Баиртатай айл болоһон Устинья Захаровнагай ан бун гэжэ амгалан ажаһуужа байтар дайн эхилнэ.

Дайнай хүшэр жэлнүүдтэ эхэнэрнүүдэй нариихан мүр дээрэ ехэл «ашаан» ашагдаа. Эрэшүүл булта — фронтдо. Устинья Захаровнагай нүхэр Баирта хүндөөр шархатаад наһа барана, ехэ хүбүүниинь баатарай үхэлөөр унана. Иимэ хэды ехэ гашуудал уйдхарта дайрагдабашье Устинья Захаровна зоригоо мохоногүй, бэеэ улам шангаар барижа, хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулалсаһаар ябана.

Повестиин гол удха богонёор хөөрэхэдэ, иимэл даа.

Энэ зохёолые уншаад байхада, революциин урда тээхи, революциин һүүлээрхи, колхозуудые байгуулгын, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуехэ дайнай үенүүдэй байдал бидэнэй нюдэндэ эли тодоор харагдана.

«Устинья Захаровна» гэжэ повесть алишье талаараа яһала һайн зохёол болоо гэжэ һанагдана. Байгалай эрьедэ үдэһэн шэмээшэг эхэнэрэй хуби заяан, тэрэнэй образ үнэншэмэ тодоор зураглагдаа.

Зохёолой гол герой Устинья Захаровнагай хөөрөөн нютагай хэлэн дээрэ үгтэнхэй. Тэрэнэй хөөрөөе уншажа байхадаа, Байгал шадарай шэмээшэг хүнэй яряае абаһаар лэ ойлгонобди.

Энэ номые уншагшад баяртайгаар хүлеэн абажа, һонирхон уншаха байха гэжэ найдагдана.

Г. ДАШАБЫЛОВ.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

ЭРДЭНЭСАНТ — ХАРИЛСАА ХОЛБООНОЙ ЖЭШЭЭ

УЛААН-БААТАР. (АПН-эй корр.). 1971 онтой сасуулхада, Монголдо тэжээл бэлэдхэлгэ 1975 оной үеэр 1,4 дахин ехэ хэмжээтэй болохо. Үнгэрэгшэ табан жэлэй гурбан жэлэй туршада Советскэ Союзай туһаламжаар холисо тэжээл бэлэдхэдэг 8 завод баригдаа. Тэжээл бэлэдхэхэ мүнөө сагай оньһожоруулагдаһан гурбан ажахы эмхидхэгдээ. Тэжээл бэлэдхэхэ нэгэдхэмэл ажахы Советскэ Союзай туһаламжаар Эрдэнэсантда бии болгогдоо. Жэлэй туршада 11 мянган тонно шэмэтэ тэжээл буйлуулха комбинат, 120 трактор заһабарилха мастерской, 2400 тонно ороохо таряа хадагалха амбаар, электростанци, байрын ба ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха эмхи зургаанууд эндэ ашаглалгада оронхой.

ҺОНИРХОЛТОЙ КАРТА

БУДАПЕШТ. (Будапресс-АПН). 120 дүрбэлжэн метр талмайтай, дэлхэйн нэгэдхэмэл карта барлан гаргаха ехэ хүдэлмэри дүүрэнтэжэ байнхай. Иимэ карта бэлдэхэ һаһаан бии гэжэ Уласхооронын географическа конгресс дээрэ 1964 ондо венгер картограф Шандор Радо мэдүүлһэн юм. Социалис оронуудай картографуудта хандан, иимэ хүдэлмэри хамтаран бэлдэхые дурадхаа бэлэй. СССР-эй, Болгариин ЧССР-эй, Польшын, Румыниин мэргэжэлтэд тэрэ ехэ хүдэлмэридэ хабаадаһан байгаа. Орон бүхэн дэлхэйн нэгэл хубиие даажа абаа бэлэй. Жэшээлхэдэ, венгер картографууд Хойто ба Центральна Америкын карта бэлдээ. Бүхы хүдэлмэриинь Шандор Радо хүтэлбэрилнэ.

ЭБХЭГДЭДЭГ... КАТОГУУД

ВАРШАВА. (Интерпресс-АПН). Демлиндэхи хүргэхэ түхеэрэлгэнүүдэй заводто эбхэгдэдэг, мүльһэтэ катогуудай проект зохёогдоо. Тиимэ катогууд час соо 200 мянган килокалориин компрессорээр, хүргэдэг түхеэрэлгээр хангагданхай. Тиимэ катогууд ехэшье, багашье байжа болохо. Хямда сэнтэй байһан дээрэһээнь, иимэ катогуудые үбэлэй курортнуудта, һургуулинуудай хашаа соо хабсаргажа болохо юм. Иимэ катогуудые зундаа задалаад, склад соо хадагалхада болохо.

МНР. Монголой ниислэл хото Улаан-Баатар жэлһээ жэлдэ болбосон түхэлтэй болоно. Шэнэ гэр байранууд, промышленна предприятинууд, соёлой эмхи зургаанууд олоор бодоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шэнэ гэр байранууд жэрылдэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ТАНИИЕ ЯМАРААР ХАНГАНАБ?

МАЛШАДАЙ ХҮНДЭТЭЙ НҮХЭР

Түнхэнэй аймагай кооператорнуудай дунда Радна Шабгансаевич Сайдаков эрхим наймалагша гэжэ тоологдодог болонхой. Ушар юуб гэхэдэ, энэ нүхэрнай хорёод жэл автолавкада ябажа, холын малшадые хангадаг юм.

Энэ табан жэлэй гурбан жэл соо 345,1 мянган түхэригэй эд бараанай зүйлнүүдые худалдажа, аймагай автолавкын наймаалагшадай дунда түрүү һуури эзэлбэ.

Радна Шабгансаевич үнинэй наймаалагша һэн тула ажалдаа харюусалгатай, зоной эрилтэ мэдэхэ болонхой юм. Мал дээгүүр ябахадаа хэндэ юунэй хэрэгтэйе бэшэжэ абаад, һүүлдэнь захилыень заал һаа дүүргэхые оролдодог байна. Зоной эрилтэдэ иимэ анхаралтайгаар хандадагтань малшад Раднада илангаяа дуратай юм.

Радна Сайдаков өөрынгөө хүдэлмэриин баян дүршэлдэ залуушуулые дуратайгаар һургадаг гээшэ, тиигэһэнэйнь ашаар залуу наймаалагша нүхэр Шомилов оройдоо жэл автолавкада хүдэлөөд түрүүлээ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Радна Шабгансаевич «республикын габьяата наймаалагша» гэһэн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Энэнь нүхэр Сайдаковые улам ехэ амжалтануудта уряална. Харин нютагайнь малшад хүндэтэ Радна Сайдаковта амжалта юрөөгөөд, хододоо ерэжэ байхыень хүсэдэг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Р. Сайдаков.

Е. ПРОНТЕЕВА.

ХОРИН ЖЭЛЭЙ УРДА ТЭЭ ҺЭН

СССР-эй хоккеистнүүдэй суглуулагдамал команда Стокгольмын елүүр дээрэ наадахадаа хододоо азатай байдаг юм. Тиигэжэ манай ороной хоккеистнүүд эндэһээ дүрбэ удаа дэлхэйн, Европын чемпион гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, алтан медальнуудтай бусаһан байха. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн түрүүшынгээ наада совет ороной хоккеистнүүд хорин жэлэй урда тээ — 1954 оной февралиин 26-да Стокгольмын елүүр дээрэ үнгэргэһэн байгаа.

Мүнөө манай ороной хоккеистнүүд дэлхэй дээрэ суутай, шадамар бэрхэ, зүрхэтэй спортсменүүд гэжэ тоологдодог. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн нааданда СССР-эй суглуулагдамал команда арбан хоёр, Европын түрүү һуури эзэлхэ мүрысөөндэ арбан таба дахин шүүжэ гараһан байна. Тиихэдэ дүрбэ удаа Олимпиин нааданай чемпион болоо һааб даа! СССР-эй суглуулагдамал командын хоккеистнүүд дэлхэйн, Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөнүүдтэ бүхы алтан медальнуудые абаһан байха юм. Тиихэдэ 1972 оной сентябрь һарада хэндэшье шүүгдэдэггүй гэжэ суурхаһан Канадын профессиональна командые шүүжэрхёо һэн.

— 1954 ондо Стокгольмдо үнгэргэгдэһэн нааданда бидэнэр шүүжэ гарахадаа, бултание гайхуулаа бэлэйбди, — гэжэ спортын габьяата мастер, СССР-эй габьяата тренер, дэлхэйн түрүүшын чемпион болоһон командын капитан, мүнөө ороной суглуулагдамал командын тренер Всеволод Бобров хөөрэнэ. — Энэ тон зүб даа. Бидэнэр тиихэдэ яагааһаа, дээдэ шагналда хүртэхэбибди гэһэн зорилго урдаа табиһан байгаабди.

Тэрэ дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн 21-дэхи, Европын — 32-дохи наадан байһан юм. Манай командын хоккеистнүүд түрүүшын үдэрһөө шүүхэл гэһэн зорилготойгоор наадан бүхэнөө үнгэргэхэ, эмхи гуримтай, шадамар бэрхээр хамгаалга, добтолго хэжэ үнгэргэхэ гэлсэһэн байгаабди. Тиихэдээ бидэнэр өөһэдыгөө дан ехээр магтаһан байгаа гүбди? Үгы даа, үгы.

— Тэрэ гэһэнһээ хойшо хорин жэл үнгэрбэ. Би мүнөө тэрэ сагые үсэгэлдэрэйхидэл адляар, талмай дээрэ болоһон бүхы наада һананаб, — гэжэ спортын габьяата мастер, СССР-эй габьяата тренер В. И. Егоров нэмэнэ. — Нааданай эхилһээр табахан минутын үнгэрөөд байхада, манай Саша Уваровай Финляндиин суглуулагдамал командын ворота руу түрүүшынгээ шайба сохижо оруулһые мартадаггүйб. Үгышье һаа, Бобровтой суг наадаһан хоккеистнүүд командынхидай воротада июдэ нюургүй добтолжо, уулзалгаяа 7:2 гэһэн тоотойгоор шүүжэ гараа бэлэй.

Түрүүшынхеэ хоккеин нааданда хабаадалсаһан бидэнэртэ амжалта миин хүрэжэ ерээ бэшэ, харин командымнай гэшүүн бүхэн эбтэй эетэй, бултал бэе бэедээ хамһалсажа наадахадаа, үнэн бэеэ бэелһэн, диилдэшэгүй, хүсэ һайнтай коллектив байһанаа харуулаа.

Хорин жэлэй урда тээ СССР-эй суглуулагдамал командын вратарь ябаһан, спортын габьяата мастер Григорий Мкртчан иигэжэ нэмэнэ:

— Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн түрүүшынгээ мүрысөөндэ хабаадалсахадаа, СССР-эй суглуулагдамал команда долоон уулзалга үнгэргэжэ, зургаан командыень шүүһэн, нэгэнтэйнь лэ тэнсэһэн байгаа. Тиихэдэ манай команда 37 шайба сохижо оруулһан, 10 шайба өөрынгөө ворота руу алдаһан байнабди. Нааданай дүн гаргахада, СССР-эй команда 13 очкотойгоор, мүрысөөнэй таблицада түрүү һуури эзэлээ һэн. Канада — 12, Швеци — 11, Чехословаки — 8, ФРГ — 5, Финлянди — 3, Швеци, Норвегиин команданууд тус тустаа 2—2 очкотойгоор удаадахи һууринуудые эзэлээ бэлэй.

Ороноймнай эрхимэй эрхим гэгдэһэн хоккеистнүүд дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Мүнөө олон оронуудһаа совет ороной тренернүүдые уриһан мэдүүлгэ абтана. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хорин жэлэй саада тээ түрүүшынхеэ хабаадалсаһан СССР-эй суглуулагдамал команда тухай хилын саанахи оронуудай хэблэлэй мүнөөшье хүрэтэр мартаагүйнь һайшаалтай. Жэшээнь, долоон хоногто нэгэ удаа гарадаг «Стадион» гэһэн Парижай хэблэл иигэжэ бэшэнэ: «1954 ондо Стокгольмдо үнгэргэгдэһэн нааданда түрүүшынхеэ хабаадаһан Совет ороной суглуулагдамал команда дэлхэйн хоккейдо шэнэ шатын эхи табиһан байна».

В. ДВОРЦОВ.

(ТАСС).

ХҮНДЭТЭ АЙЛШАН НЮТАГААА БУСАБА

Гроссмейстер Я. Б. Эстрин Улаан-Үдын ажалшадта зургаан үдэрэй туршада айлшалба. Тэрэ дүрбэн предприятида ошожо, шатарай нааданда дуратайшуултай нэгэ доро олон хюлгэ дээрэ наадажа, бултанай анхарал татаба. Жэшээнь, Зүүн Сибириин технологическа институтай студентнэр, багшанар мэдээжэ шатаршанай ерэхэдэ аргагүй баяртай байба. Айлшан эдэнэртэй 20 хюлгэ дээрэ наадахадаа, нэгэндэшье шүүгдэбэгүй.

Мүн Ленинэй орденто мяха-консервын комбинадай ордондо эмхидхэгдэһэн уулзалга дээрэ Я. Б. Эстрин 23-һаа 19-ниинь шүүһэн, нэгэндэнь шүүгдэһэн, гурбантайнь тэнсэһэн байна.

Холоһоо ерэһэн айлшан шэлэй заводой хүдэлмэришэдтэй 27 хюлгэ дээрэ наадахадаа, зургаандань шүүгдэһэн, дүрбэнтэйнь тэнсэһэн, бусадыень шүүһэн байгаа.

Гроссмейстер Я. Б. Эстринтэй наадаһан шатаршад болон олониитын түлөөлэгшэд хүндэтэ айлшандаа баяр баясхалан хүргэһэн, саашадаа гансаараа бэшэ, харин бусад гроссмейстернүүдтэй ерэжэ байхыень хүсэһэн байна.

В. МАМИЛОВ.

ЕРЭЭДҮЙН СЭРЭГШЭДЭЙ УРИЛДААН

Ерээдүйдэ сэрэгэй албанда мордохо эдир хүбүүдэй дунда санаар урилдаан Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэбэ. Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлһэн мүрысөөнэй дүн гаргахада, Кабанскын аймагай спортсменүүд түрүү һуури эзэлһэн байна. Хоёрдохи бүлэгтэ оруулагдаһан аймагуудай дундаһаа Улаан-Үдын аймагай команда эрхим байба. Эндэ Кабанскын аймагай Сэлэнгын индустриальна техникумэй һурагша Николай Бузин, Ивалгын кондитерскэ фабрикын хүдэлмэришэн Валерий Музыков гэгшэд эрхим дүн харуулжа шадаа.

Зүг шэгээ зүбөөр олохын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Захааминай аймагай командын гэшүүд һүбэлгэн бэрхэ байба. Өөр хоорондын дунда үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Ивалга тосхоной түлөөлэгшэ Дмитрий Перевалов түрүү һуури эзэлээ. Тэрэ 1973 ондо эдиршүүлэй дунда бүхэроссин мүрысөөндэ гурбадахи һуури эзэлһэн.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн командануудта дамжуулгын кубок, грамота, шангууд барюулагдаба.

О. ЦЫБИКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн спортсменүүд — Николай Бузин, Дмитрий Перевалов.

Авторай фото.

НААДАН ҮРГЭЛЖЭЛҺӨӨР

Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоныи бүмбэгэтэй хоккей наадагшадай дунда «Урожай» бүлгэмэй центральна соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн нааданай ээлжээтэ — гурбадахи уулзалга Улаан-Үдын «Локомотив» бүлгэмэй стадион дээрэ үнгэргэгдэбэ.

Түрүү һуури эзэлхын түлөө наадажа эхилһэн команданууд хоёр бүлэг болажо хубааран наадаһан байна. Нэгэдэхи бүлэгтэ оруулагдаһан Приморьиин хизаарай «Сельхозтехника» командын хоккеистнүүд Курганай командые 18:0 гэһэн тоотойгоор шүүжэ, түрүү һууридаа үлэбэ. Мүн Абаканай хоккеистнүүд Эрхүүгэй командые 10:4 тоотойгоор шүүһэн байна. Тиин эдэнэр хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Хоёрдохи бүлэгэй хоккеистнүүдэй дундаһаа Шушенскын команда Буряадай АССР-эй Үдын совхозой спортсменүүдые 8:2 гэһэн тоотойгоор шүүхэдээ, түрүү һуури эзэлбэ. Эндэ шүүгдэһэн манай команда хоёрдохи һууридо гараха баатай болобо.

Хоёр бүлэгтэ түрүүшын хоёр һуури эзэлһэн дүрбэн командын хоккеистнүүд дахинаа наадаха юм. Эндэ түрүүшын гурбан һуури эзэлһэн команданууд «Урожай» бүлгэмэй центральна соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэхэ түгэсхэлэй нааданда хабаадалсаха эрхэ олохо байна.

С. ТАРАНОВ,
мүрысөөнэй ахамад секретарь.

ТОБШОХОНООР...

☆ ХҮДӨӨ ажахын институдуудай спортсменүүдэй дунда Россин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө санаар мүрысөөн хэдэн үдэрэй туршада үнгэргэгдэһэн юм. Куйбышевскэ областиин Кинель хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Россин Федерациин 190 спортсмен хабаадалсаба. Манай хүдөө ажахын институдай командын спортсменүүд 4x10 гэһэн эстафетэ дамжуулгын урилдаанда түрүү һуури эзэлһэн байна. Спортсменүүд Цыдыпов, Фомин, Дуденко, Макаров гэгшэд өөһэд өөһэдынгөө зайнуудые хурданаар гаталжа, командаяа түрүү һууридо гаргаһан байгаа.

☆ «УРОЖАЙ» бүлгэмэй Россин соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө һур харбалгаар мүрысөөн Шэтэ хотодо эхилбэ. Мүрысөөндэ спортын мастер Даши-Нима Эрдынеевэй һургаһан Баргажанай хүүгэдэй спортын һургуулиин спортсменүүд хабаадалсана.

☆ ХОРИ тосхондо хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда боксоор түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн болобо. Спортын мастер Дулзен Бабудоржиевай хүмүүжүүлһэн боксернуудай команда түрүү һуури эзэлжэ, республикын чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

☆ ХЭРЭН тосхондо дүрэ буляалдалгаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Түнхэнэй аймагай суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлээ. Буряадай хүдөө ажахын институдай, Ивалгын гидромелиоративна техникумэй команданууд удаадахи хоёр һуури эзэлээ.

В. БАДМАЕВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи нюурта: «Табан жэлэй ашаануудта — ногоон харгы» — суглуулбари. Субботнигые угтуулан. «Ерэхэ жэлэй ехэ ургасада» — Г. Болдогоевой статья.

Хоёрдохи нюурта: «Түрүү, шэнэ зүйлнүүдые хараалан» — В. Полторацкиин статья. СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Гурбадахи нюурта: «Домог түүхын үргэлжэлэл» — Л. Неретинагай очерк. Хилын саанаһаа. АНП-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи нюурта: Эдэбэ һонин. ТАСС-ай ба АНП-эй материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 14.35 — Мультфильмнүүдэй программа (үнгэтэ). 15.06 — Һүүлэй һонин. 15.15 — Һурагшадта — «Геометри ороноор аяншалга» (үнгэтэ). 15.25 — «Чувашай АССР-эй угтамжын түсэб бэелүүлэгдэнэ». КПСС-эй Чувашай обкомой нэгэдэхи секретарь И. П. Прокопьев дамжуулгада хабаадалсана. 16.10—19.00 — Забһарлалга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — Спортын программа: 1. Биатлоноор дэлхэйн чемпионат. Минскһээ дамжуулга. 2. Гандболоор эрэшүүлэй дунда дэлхэйн чемпионат. СССР—США. ГДР-һээ дамжуулга. 19.55 «С песней по жизни» — хүгжэмтэ дамжуулга. 20.40 — 20.50 — Забһарлалга. 20.50 — «Залуушуул» гэһэн дамжуулга. «Комсомолой хэрэг».

Улаан-Үдэ. 21.00 — «Танда, овощ ургуулха дуратайшуулда». 21.30 — Телевизионно һонин. 21.50 — «Хүдөөгэйхидтэ — түрүү дүй дүршэл» 22.10 — «Эхэ орон тухайгаа дууланаб» — фильм-концерт.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 19.10 — «Слушайте на той стороне» — уран һайханай фильм.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

ВАШИНГТОН

США-гай ПРЕЗИДЕНТ УУЛЗАЛГА ХЭБЭ

ТАСС

СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличевой, Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа соведэй директорнүүдэй хүндэлэлдэ США-гай президент Р. Никсон Сагаан байшан соо уулзалга хэбэ.

Р. Никсон сугларагшадта хандан үгэ хэлэхэдээ, СССР-эй ба США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаае хүгжөөхэ шухала гэжэ тэмдэглээ. Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа совет энэ талаар ехэ үүргэ дүүргэхэ байна. Али алинда ашагтай экономическа харилсаагаа үргэдхэхын тула хоёр орон нилээд ехэ арга боломжонуудтай гээд тэрэ мэдүүлбэ.

Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа соведэй эмхидхэлэй суглаанда хабаадагшадта КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эльгээһэн амаршалгын бэшэгэй текстые Н. С. Патоличев уулзалгын үедэ уншаба. Л. И. Брежневэй амаршалгын бэшэг дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

«Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа соведэй түрүүшын суглаанда хабаадагшадые совет хүтэлбэрилэгшэдэй, мүн өөрынгөө үмэнэһөө халуунаар амаршалнаб.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай оронуудай хоорондохи харилсаанда болоһон һайн хубилалтануудай ашаар энэ совет бии болгогдобо. Энэмнай Советскэ Союзай ба Америкын Холбоото Штадуудай хоорондын худалдаа наймаа, экономическа харилсаа хүгжөөхэ байха.

Экономическа харилсаагаа хүгжөөхэ арга боломжонууд манай оронуудта бии. Хэрбээ хоёр-гурбан жэлэй урда тээ СССР-эй, США-гай хоорондохи худалдаа наймаанай хэмжээн жэлдээ 200 миллион доллар болодог байгаа һаа, харин 1973 ондо 1,5 миллиард долларой наймаан хэгдэһэн байна...

Ехэ амжалтануудые туйлахыень Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа соведтэ хүсэнэб».

Американ-совет худалдаа наймаанай-экономическа соведэй директорнүүдтэй президент Никсонэй эмхидхэһэн уулзалга хани халуун оршон байдалда үнгэрбэ.

***

Американ совет худалдаа наймаанай-экономическа соведэй түрүүшын суглаан эндэ болобо.

Эндэ устав баталагдан абтаһан, Соведэй гол зорилгонууд тодорхойлогдоһон, правлениин гэшүүд, тэрэнэй хүтэлбэрилэгшэд һунгагдаһан, эмхидхэлэй ба мүнгэн һангай асуудалнууд шиидхэгдэһэн байна.

ВАРШАВА

ПОРП-ын ЦК-гай дэргэдэ институт бии болгогдохонь

ТАСС

Партиин Центральна Комитедэй дэргэдэ Марксизм-ленинизмын үндэһэн шухала асуудалнуудые шиидхэхэ институт бии болгохо гэһэн шиидхэбэри ПОРП-ын ЦК-гай Политбюро гаргаба. Марксизм-ленинизмын теориин, партиин үзэл сурталай ажал ябуулгын научна гол асуудалнуудые, Польшодохи социалис байгуулалтын теориин асуудалнуудые, мүн партийна байгуулалтын асуудалнуудые энэ институт шиидхэхэ юм.

ГАВАНА

ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД ДҮҮРЭЭ

ТАСС

Хани ёһоной албанай хэрэгээр Куба ерээд байһан, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Эрих Хонеккер түрүүтэй ГДР-эй партийно-правительственна делегаци хөөрэлдөөнүүдээ дүүргээд, Эхэ орондоо бусахаяа мордобо. Кубын Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Революционно правительствын, Премьер-Министр Фидель Кастро, Кубын Республикын Президент Освальдо Дортикос ба бусад тушаалтад Гаванадахи «Хосе Марти» гэдэг аэропорт дээрэһээ делегацые үдэшэһэн байна.

ХЕЛЬСИНКИ

Харилсаа холбоон тухай хэлсээн

ТАСС

Электронно техникын талаар Финляндиин ба Советскэ Союзай хоорондо харилсаа холбоо тогтоохо тухай хэлсээндэ эндэ гар табигдаа. Энэ хэлсээнэй үндэһөөр Финляндиин предприятинуудые, эрдэм-шэнжэлэлгын эмхи зургаануудые хангаха Совет-финляндиин тоолон тодорхойлолгын түб Хельсинкидэ бии болгогдохо юм. Энэ түбтэ тодхогдон табигдаха электронно-тоолон тодорхойлолгын машинануудые Советскэ Союз эльгээхэ.

НЬЮ-ЙОРК

ООН-до тараагдаба

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хани ёһоной албанай хэрэгээр Кубада ошоод байха үедэ абтаһан совет-кубын декларациин текст Генеральна Ассамблейн ба Аюулгүйн Соведэй тусхай документнүүд болгогдожо, ООН-до тараагдаба.

БОНН

ХУНТЫЕ ДЭМЖЭГШЭД

ТАСС

Чилидэхи фашис хунтын харата муухай ябуулгануудые дэмжэжэ байһанаа мэдүүлэн, ФРГ-гэй хархис этэгээдүүд элдэб ааша гаргана.

Тэдэнэр Чилидэхи сэрэгэй фашис хунтые дэмжэн, хэдэн һарын турша соо мүнгэ суглуулжа байна гээд Баруун Германиин «Ди Тат» гэдэг демократическа газетэ бэшэнэ. Гэхэ зуура хунтын хархис этэгээдүүдэй туһада номнолой хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна.

Хархис үзэл бодолоороо мэдээжэ болоһон политическэ ажал ябуулагшад, Баруун Германиин армиин офицернүүд, генералнууд, тэдэ эмхинүүдэй бүридэлдэ ороно. Бундестагай депутадууд Э. Менде, К. Кюльман-Штум гэгшэд эдэнэй дунда бии. Бундесверэй газартахи хүсэнүүдэй инспектор байһан генерал А. Шнец «Германо-Чилиин бүлэг . нүхэд» гэһэн эмхи бии болголсоһон байгаа.

ПХЕНЬЯН

Экономиконь хурдан түргөөр хүгжэнэ

ТАСС

1974 он Корейн Арадай Демократическа Республикада барилга ехээр хэхэ жэл гэжэ соносхогдоо.

Корейн Ажалай партиин ЦК-гай февралиин (1974 он) пленум социалис байгуулалтаа улам түргэдхэхэ хараа түсэб табяад, капитальна барилгын, промышленностиин, хүдөө ажахын ба бусад һалбаринуудта үндэһэн хубилалтануудые хэхын тула бүхы хүсэеэ, эршэ зоригоо элсүүлхыень ажалшадые уряалба.

Ороной промышленна предприятиинуудай, хүдөө ажахын коллективүүд пленумэй шиидхэбэридэ харюу болгон, арадай ажахы хүгжөөхэ зургаан жэлэй (1971—1976 онууд) түсэбые 1975 оной октябриин 10-да — Корейн Ажалай партиин байгуулагдаһаар 30 жэлэй ой болотор дүүргэхэ уялгануудые абанхай.

Эдэ зорилгонуудай дүүргэлтэ экономическа хүгжэлтэ, дэбжэлтэ хангаха юм. Энээнэй ашаар 12 миллион тонно булад, 1 миллион тонно үнгэтэ металл, 100 миллион тонно шулуу нүүрһэн, 50 миллиард киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 20 миллион тонно цемент, 5 миллион тонно химическэ үтэгжүүлгэнүүд үйлэдбэрилэгдэхэ. Тэрэшэлэн бусад зүйлэй продукцинууд улам ехээр үйлэдбэрилэгдэн гаргагдаха.

БЕРЛИН

Хүгжэжэ байгаа оронуудта ГДР туһа хүргэнэ

ТАСС

Германиин Демократическа Республика хүгжэжэ байгаа оронуудта 1955 онһоо хойшо туһа хүргэжэ, табан зуу тухай промышленна барилга бодхооходонь, эдэбхитэйгээр нүлөөлһэн байна гэжэ ГДР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо Фридмар Клаузницер мэдээсэбэ.

Эдэ оронуудай национальна экономико хүгжөөлгэдэ ГДР-эй 1400 гаран мэргэжэлтэн хабаадаа. Хүгжэжэ байгаа оронуудай 4200 хүн энэ республикада ажалай дүршэл шадабари оложо, мэргэжэлээ дээшэлүүлээ.

Цементын заводуудта тодхогдохо машина түхеэрэлгэнүүдые Сиридэ эльгээнэ, Египедтэ хэдэн элеваторнууд, мүн бусад барилганууд бүтээгдээ.

Египедэй Араб Республикые, Сирие үргэнөөр электрижүүлхэ хэрэгтэ ГДР-эй мэргэжэлтэд мүн лэ эдэбхитэйгээр хабаадана. ГДР полиграфическа түхеэрэлгэ Индидэ эльгээнэ. Ирак ГДР-һээ ашаанай машинануудые худалдажа абадаг. Германиин Демократическа Республика локомотивуудые, вагонуудые Египедтэ, Алжирта эльгээдэг юм.

НЬЮ-ЙОРК

Пномпень шадар байлдаанууд болоно

ТАСС

Камбоджын нииислэл — Пномпень хото шадар шанга байлдаанууд боложо үргэлжэлһөөр. февралиин 25-най һүниң патриотическа хүсэнүүд хотоһоо зүүн-урдуур 7 километртэ шэбээлһэн пномпениин сэрэгүүдэй бэхилэлгэнүүдтэ доб толһон байна. Информационно агентствэнүүдэй мэдээсэлнүүдэй ёһоор, эндэ болоһон байлдаанай үеэр пномпениин сэрэгүүд ехэ гээлтэдэ ороо. Лон Нолой 114 солдат плендэ ороһон байна. Ондоо тээһээ нишэ эльгээгдэһэн Лон Нолой сэрэгүүд харанхы һүни тээлмэрдэн мэгдэһэндээ, өөһэдынгөө частьнуудые буудажа, арба гаран солдадаа алаһан, шархатуулһан байха юм.

ДЕЛИ

Индиин хүдэлмэришэдэй амжалтанууд

ТАСС

Индидэхи, мүн Зүүн-Урда Азидахи эгээн ехэ Бокарын (Бихар штат) металлургическа бүлэг предприятинуудай хүдэлмэришэд, инженернүүд ажалай ехэ амжалта туйлаа. Жэлһээ хахад үлүү сагай урда тээ ашаглалгада оруулагдаһан түрүүшынь доменно пеэшэн эрхим шанартай 1 миллион тонно шэрэм хайлуулба. «Энэнь Бокарын металлургнуудай туйлаһан ехэ амжалта байхаһаа гадна, мүн экономикын элдэб һалбаринуудай талаар хурдан түргэн хүгжэжэ байгаа энэдхэг-совет харилсаанай гэршэ жэшээ болоно» — гэжэ Хүндэ промышленностиин министерствын секретарь (Бокарын мантан ехэ барилгын генеральна эрхилэгшээр хэдэн жэлэй туршада ажаллаһан) М. Сондхи ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

Түсэбтэ даабариин ёһоор, сүүдхэдөө 2640 тонно шэрэм хайлуулан шудхаха байһан һаа, нэгэдэхи доменно пеэшэнэй хүдэлмэришэд даабаряа ходо ходо үлүүлэн дүүргэжэ, сүүдхэ бүхэндэ 3 тоннoһоо дээшэшье шудхаһан байна.

Мүнөө Бокарида хоёрдохи доменно пеэшэн хабсарха хүдэлмэри эршэмтэйгээр хэгдэнэ. Тэрэнь байгша оной һүүл багта ашаглалгада оруулагдаха.

* * *

Бомбей хотоһоо хэдэн арбаад милиин газарта Камбейн булан тохой соо нефтиин ашагта малтамал Индиин нефтьшэд олобо гэһэн мэдээсэл бүхы орон соогуур сахилгаан түргөөр тараба.

Энэнь ороной нефтехимическэ промышленностиин түүхэдэ шухала шата болоно гэжэ эндэхи хэблэл, радио ба телевидени тэмдэглэнэ.

Индиин национальна промышленностиин хурдан түргөөр хүгжэжэ байһантай дашарамдуулан, нефтиин шэнэ баялигуудые нээлгэ онсо шухала удха шанартай. Мүнөө үедэ орон дотор хэрэглэгдэдэг нефтиин гурбанай хоёр хубинь хариин оронуудһаа асарагдадаг байна.

Индиин нефтиин шэнэ баялигуудые бэдэрэн нээлгэдэ совет мэргэжэлтэд ехэ туһа хүргөө гээд хэблэл онсо лон тэмдэглэнэ.

Азида эб найрамдал хангалгын аша туһада

Бангладешэй Арадай Республикые бэеэ даһан гүрэн гэжэ Пакистанай хуулитаар мэдэрһэн ушарые гансал Урда Азиин бэшэ, мүн бүхы дэлхэйн арад зон һайшаан угтаба. Энэнь 1971 оной зэбсэгтэ тулалдаанай һүүлээр Урда Азиин оронуудай хоорондо гараһан арсалдаата асуудалнуудые эсэслэн шиидхэхэ арга олгохо шухала алхам болоно гээд сэгнэгдэнэ.

Зэбсэгтэ тэмсэлэй хойшолонгууд үбшэнтэй шархадал адли хүндүүлхэй, үе үе болоод лэ өөр тухайдаа һануулжа байдаг гээшэ. Эдэ уршаг түбэгтэ хойшолонгуудые усадхан зайсуулхын тула олохон жэл хэрэгтэй. Асуудалнуудые болохо руунь, бүтэмжэтэй һайнаар шиидхэһэнэй үндэһөөр, 1971 оной дайн байлдаанда хабаадаһан Урда Азиин гурбан гүрэн — Инди, Пакистан, Бангладеш — дэлхэйн энэ районой политическэ байдал һайжаруулхаар шухала алхам хэбэ.

Индиин, Пакистанай хүтэлбэрилэгшэдэй 1972 оной зун Симлэдэ гараа табиһан хэлсээн, энээнэй үндэһөөр зэбсэгтэ хёмороо зүришэлдөөндэ хабаадагшадай хоорондын харилсаа һайжаруулха хэмжээнүүд Урда Азидахи оршон байдалые һайжаруулжа байна. Плендэ ороһон хүнүүдые, сэрэгшэдые бусаалга үргэлжэлүүлэгдэһээр. Эдэ бүхы бүтэмжэтэй һайн ябуулгануудай үндэһөөр, гурбан орон хоорондоо этигэл найдабаритайгаар хандадаг болоно.

Пакистанай ба Бангладешэй Арадай Республикын хоорондо дипломатическа харилсаа тогтоолго Урда Азиин бүхы оронуудай аша туһада харюусана.

Урда Азиин гүрэнүүдэй хоорондо хүршэ ёһоной харилсаанай тогтолго политическэ ехэ удха шанартай юм. Энэнь тус районие шахардуу байдалтай байлгахаар хүсэдэг хархис хүсэнүүдэй харата ябуулганuудта эрид шанга харюу сохилто болоно. Диего-Гарси гэдэг арал дээрэ сэрэгэй бааза байгуулха гэжэ Пентагоной шиидхэһэн ушарые Индиин океанай эрье шадархи оронуудай арад зон эрид буруушаана.

Эб найрамдал хангаха, шахардуу байдал һуларуулха, хани хүршэ ёһоной харилсаа тогтоолго Азиин арадуудай хүсэл эрмэлзэл боложо байһаниинь һайшаалтай.

(ТАСС).

ПАРИЖ

Франциин правительство тушаалһаа бууба

ТАСС

Франциин правительство тушаалһаа февралиин 27-до бууба. Министрнүүдэй Соведэй заседани дээрэ тушаалһаа бууха тухай мэдүүлгэ премьер-министр П. Месмер президент Ж. Помпидуда барюулһан байгаа. Правительствын тушаалһаа буулгые президент хүлеэн абаа гээд правительствын түлөөлэгшэ, информациин министр Ж. Ф. Лека эндэ болоһон пресс-конференци дээрэ мэдээсэбэ.

Тиихэдээ президент Помпиду хэһэн ажал хүдэлмэриинь түлөө правительствада баяр баясхалан хүргөөд, «мүнөө премьер-министрые тойрон жагсаалаа нягтаруулха, һанал нэгэтэй байха шухала» гэжэ тэмдэглээ гээд тэрэ хэлэбэ.

Франциин Республикын Конституциин үндэһөөр, президент Ж. Помпиду шэнэ премьер-министрые томилхо ёһотой.

Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-03370. Заказ №